

atteliér

časopis štud

ave

Nebezpečná cesta médiami

zákon o vysokých školách | mediálna gramotnosť | trnavské podniky

06 | 2020 – 2021 | 18. ročník

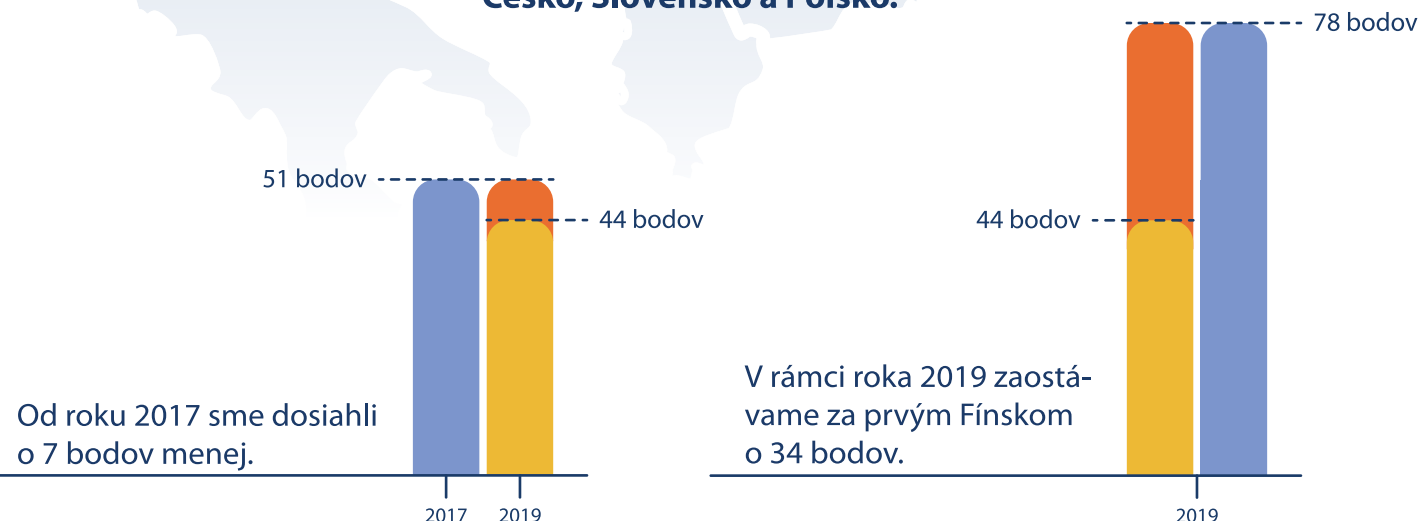
MEDIÁLNA GRAMOTNOSŤ

v Európskej únii

Inštitútu otvorenej spoločnosti vydal Index mediálnej gramotnosti za rok 2019. Hodnotí potenciál odolnosti voči falošným správam v 35 európskych krajinách. Boduje tri faktory – sloboda médií, vzdelanie a dôvera ľudí.

Prieskum zároveň porovnáva výsledky z roka 2017 a 2018, oproti ktorým sa najviac zhoršilo **Česko, Slovensko a Poľsko.**

Zdroj: Inštitút otvorenej spoločnosti v Sofii – osis.bg

Grafické spracovanie: Patrik Friedmann

redakcia

šéfredaktorka

Šimona Tomková

editori

Anna Hátašová
Alžbeta Jánošíková
Patricia Prašovská
Mária Šmilhánková
Tereza Šuveríková
Juraj Rakučiak

jazykoví korektori

Simona Bačínská
Antónia Kisssová
Daniela Lesáková
Martina Maninová
Alžbeta Nahálková

šéfgrafická

Svetlana Zacharová

grafici

Jakub Luliak
Daniela Bašteková
Simona Benková
Patrik Friedmann
Adam Gulák
Paula Halašová
Simona Kajanovičová
Bea Špaková

reklama a sociálne médiá

Simona Matúšková
Tereza Šuveríková

Čítajte nás na:

attelier.sk

Titulná strana:

Autor: Patrik Friedmann

Časopis atteliér je študentským časopisom, ktorý vychádza každý mesiac na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave. V nutných prípadoch, ktoré sa odvíjajú od harmonogramu akademického roka, časopis vychádza ako dvojčíslo. Adresa redakcie: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM, Skladová 691/3, 917 01 Trnava. Adresa univerzity: UCM, Nám. J. Herdu 577/2, 917 01 Trnava. Elektronické vydanie ISSN 1339-1410, tlačene vydanie ISSN 1336-9342. Uzávierka čísla bola 30.6.2021

Naša redakcia

získala Zlaté Štúrovo pero – ocenenie pre najlepšie vysokoškolský časopis na Slovensku. Píšeme vám o tom viac na ďalších stranách, ale v editoriáli to spomínam z dvoch dôvodov. Po prvé, členovia redakcie a bývalý šéfredaktor si zaslúžia pochvalu. Po druhé, súťažilo deväť časopisov a 67 novinárskych príspevkov, ktoré tvoria vysokoškolační a mňa teší, že mnohí študenti majú záujem venovať sa žurnalistike najmä teraz, keď sú kvalitné informácie v médiách také potrebné, no o to častejšie napodobňované klamstvami.

Všetci sme chodili do školy alebo ešte stále chodíme. Neminuli nás kosti a svaľy v latinčine, periodická tabuľka, ani Jozef Mak s Macom Mliečom. A je dobré, že sme sa to naučili, fajn, že máme prehľad. Avšak asi sa zhodneme, že väčšina bývalých žiakov tieto informácie za prahom triedy nikdy viac nevyužije. Dokonca predpokladám, že by s nami ticho súhlasili aj tí na vyšších stoličkách, ktorí majú školské osnovy pod svojimi palcami. Každému je to jasné, ale „nedá sa to zmeniť len tak zo dňa na deň“. Zisťujeme, že ani z roka na rok, ba ani v priebehu mnohých rokov.

Jeden bude architekt, iný poštár, nikto sa však, nech už robí čokoľvek, nevyhne nadväzovaniu vzťahov a prijímaniu informácií. Mediálna a sexuálna výchova, ktorých sa mnohí zvláštnym spôsobom boja, sú prierezovými predmetmi. To znamená, že učiteľov s touto špecializáciou nevychováme a obsah predmetu sa môže vyučovať len v rámci niektorých „dôležitejších“ hodín. Už len zistiť, pre koho sú dôležitejšie. Ale k príprave na vzťahy, navyše vôbec nie len partnerské, niekedy neskôr. V tomto čísle Atteliéru sa venujeme mediálnej gramotnosti. A to preto, že dnes je snáď ešte dôležitejšia než kedykoľvek predtým. Informácie sa na nás valia z rôznych kanálov a ich obsah sa občas naozaj podobá na ten kanálový. Pracným popoluškovým spôsobom triedime zmes údajov na rôzne druhy pravd, nepravd a ich všelijakých mutácií. S porozumením čítame len horko-ťažko. Niekedy dokonca sladko-fahko – netuším, čo je horšie Správne triedenie bohužiaľ nemáme vrozené, musíme sa to naučiť. Ale kde? Šťastí, dúfam, v TÉME tohto čísla.

Šimona Tomková
ŠÉFREDAKTOR | sefredaktor@attelier.sk

Po onlineových štátniciach magistrov v strede mája absolvovali bakalári FMK v týždni od 21. júna štátne skúšky osobne. Niektorí aj netradične – v tradičných outfitoch. Zdroj: Facebook/FMK UCM

08 absolvent

@cojebratislava

15 téma

mediálna gramotnosť

28 Trnava

podniky v kríze

10 hajlajt

galéria na Skladovej

12 štúdium

Novela VŠ zákona

22 médiá

sieť Parler

24 spoločnosť

sedenie

26 spoločnosť

kryptomeny

30 Trnava

park pri Synagóge

Atteliér nájdete

v hlavnej budove UCM, v predajni kníh UCM
a vo všetkých budovách FMK.

Recykláciou nášho
časopisu prispievate
k ochrane životného
prostredia.

Kontakty

Pošlite nám vaše tipy, pripomienky
či návrhy spolupráce.

redakcia@attelier.sk
sefredaktor@attelier.sk

Sledujte nás
na Facebooku a Instagrame:

@attelierSK

@attelier_magazine

Atteliér je najlepší vysokoškolský časopis na Slovensku

atteliér

**Získali sme Zlaté Štúrovo
pero za akademické roky
2019/2020 a 2020/2021.**

**Portál attelier.sk obsadili
2. miesto v kategórii
Onlinová žurnalistika.**

**NA CHVÍĽU CUDZINC
S ERASMOM**

Jozef Viskupič | Erasmus | Michaela Terenzani

03 | 2017 – 2018 | cena: 0,50 €

atteliér

akademický mesačník | vydáva Fakulta masmediál

Za progres a profesionalitu

Časopis Atteliér získal najvyššie ocenenie v kategórii vysokoškolských časopisov.

Porota Štúrovho pera hodnotila súťažné práce dvoch ročníkov, 2020 a 2021. V jednotlivých kategóriách teda vyhlásili spoločných víťazov za dva uplynulé akademické roky. Vyhodnotenie súťaže sa kvôli obmedzeniam pri realizácii hromadných podujatí uskutočnilo v onlinovom prostredí. 24. júna zverejnili vyhlásenie výsledkov prostredníctvom YouTube videí porotcov. Vysokoškolské časopisy hodnotili novinári Lukáš Milan, Jozef Bednár a redaktorka TASR Viera Kulichová.

„Atteliér istý čas stagnoval a napokon vstal z popola,“ hovoria porotcovia súťaže. Naposledy sa mu to podarilo v roku 2016. Cenu získal aj za najväčší progres. V odôvodnení sa píše: „Po niekoľkých menej úspešných rokoch sa časopis Atteliér vrátil k svojim silným stránkam, a to je

spravodajstvo a kvalitná, už takmer profesionálna žurnalistika. Grafické spracovanie je vysoko nadštandardné oproti ostatným súťažiacim. Navyše, počas akademického lockdownu nerezignovali, ale, naopak, redakcia rozšírila svoje pôsobenie aj prostredníctvom digitálnych platforiem, ako sú podcasty či klasické online príspevky.“

V kategórii online žurnalistika sme tiež neobišli naprázdno. O druhé miesto sa delia dva portály: Občas Nečas z UKF v Nitre

a náš atteliér.sk. Oba portály sú, podľa slov jedného z porotcov Filipa Struhárika, výkladnou skriňou vysokoškolskej online žurnalistiky. V rovnakej kategórii sa porota rozhodla udeliť čestné uznanie rádiu Aetter za ambiciózny projekt študentského rádia. Kompletne vyhodnotenie súťaže Štúrovo pero nájdete na stránke Krajskej knižnice Ľudovíta Štúra – www.kskls.sk.

Autorka: Eva Jonisová
Foto: YouTube/Krajská knižnica Ľ. Štúra Zvolen

Vedci UCM skúmajú, ako nás ovplyvňuje sedenie.

Fakulta zdravotníckych vied už takmer dva roky spolupracuje na projekte s názvom Stabilita postoja v prevencii bolesti chrbta.

Výskum je zameraný na vývoj nových metód, ktoré pomôžu diagnostikovať stabilitu a silu svalov trupu u ľudí so sedavým zamestnaním. Venuje sa tiež prenosu týchto postupov do malých a stredných podnikov. Výsledky projektu budú mať celospoločenský aj ekonomický význam. Zavedenie cvičebných programov do praxe totiž môže

nielen zlepšiť zdravotný stav cieľovej skupiny, ale aj ušetriť náklady na liečbu týchto ochorení, na ktoré zdravotné poisťovne mŕňajú veľa.

Výskum bude pokračovať ešte do augusta tohto roka. Funguje vďaka spolupráci Slovenska a Česka v programe INTERREG V-A a spolufinancovaniu z Európskeho fondu regionálneho

rozvoja Spoločne bez hraníc. Hlavným cezhraničným partnerom našej univerzity je kolektív Fakulty telesnej kultúry na Univerzite Palackého v Olomouci. Viac informácií o projekte nájdete na portáli www.co-re.eu.

Autor: Šimona Tomková
Zdroj a foto: FZV UCM

Na FMK vznikne kreatívne centrum

Bude podporovať udržateľnú zamestnanosť a tvorbu pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle, ako aj na rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií.

Na vybudovanie kreatívneho centra získala Fakulta masmediálnej komunikácie UCM v Trnave nenávratný finančný príspevok z Ministerstva kultúry SR v rámci operačného programu IROP.

Vznikne prvé slovenské virtuálne múzeum „Centrum na Skladovej bude poskytovať rozsiahly komplex služieb zameraných na podporu a rozvoj kreatívneho talentu, zručností a na uspokojenie dopytu po kreatívnej tvorbe v oblasti digitálnej

produkcie hudby, hier a dizajnu, ako aj virtuálnu archíváciu kultúrnych pamiatok,“ uviedol Andrej Brník, prodekan pre rozvoj a vzťahy s verejnosťou FMK UCM v Trnave.

Ambíciou fakulty je v rámci kreatívneho centra zriadiť tzv. centrum digitálnych audiovizuálnych produktov, základňu pre elektronické športy a prvé slovenské virtuálne múzeum s archíváciou historických artefaktov múzeí, kostolov, synagóg a iných kultúrnych inštitúcií pôsobiach v Trnavskom kraji.

Coworkingové centrum aj nová technika Celkové oprávnené výdavky projektu boli schválené vo výške 1 437 322,97 eur. Z týchto prostriedkov bude napríklad kompletne prebudovaná časť priestorov budovy fakulty na Skladovej ulici. Súčasťou prestavby bude aj coworkingový priestor.

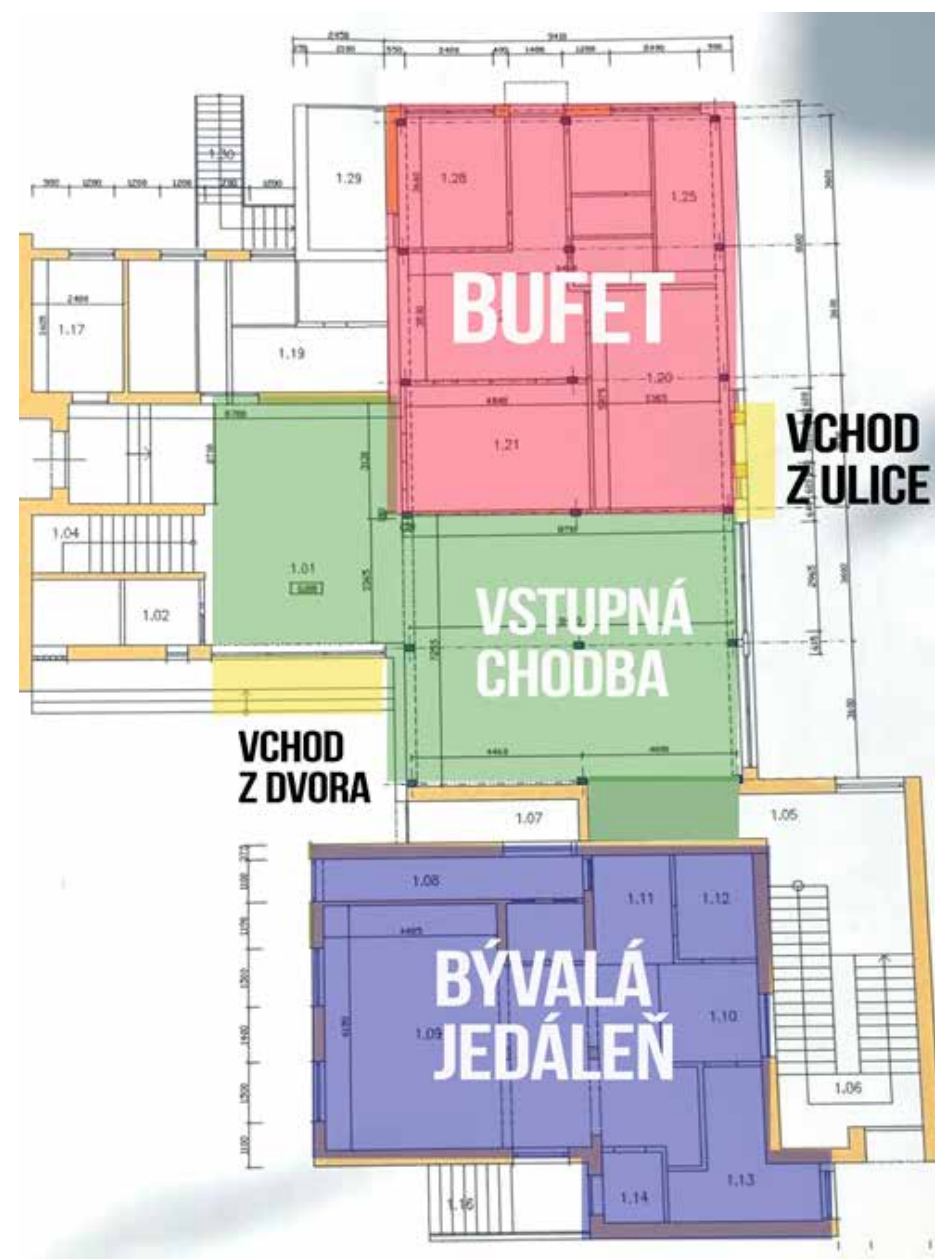
V pláne sú tiež prednáškové a konferenčné miestnosti pre verejnosť a nové technické vybavenie štúdií vrátane ozvučenia, virtuálnej reality a 3D skenovania. Prístup do všetkých priestorov bude zabezpečený aj pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu.

„Kreatívne centrum umožní prepojiť teoretické poznatky nadobudnuté počas štúdia s praktickými znalosťami a zároveň umožní širokej verejnosti rekvalifikovať sa a uplatniť sa na pracovnom trhu. Týmto príspeje k tvorbe nových podnikateľských a pracovných miest pre obyvateľov Trnavského kraja, ako aj ku vzniku nových projektov a inovatívnych nápadov,“ doplnila dekanka Fakulty masmediálnej komunikácie UCM v Trnave Ľudmila Čábyová. Plánovaný termín začiatku prestavby je január 2022. Kreatívne centrum spustia na jar 2023.

Zmení sa bufet aj vstup

Pre kreatívne centrum vyčlenia blok B budovy na Skladovej ulici, ktorý prejde kompletnou rekonštrukciou. Priestory bývalej jedálne využijú ako coworkingové centrum. Samostatný vchod do jedálne bude dispozične prepojený s priestorom budúceho open space-u.

Súčasný bufet v hlavnej budove, ktorý je rozdelený na jedálenskú časť pre študentov a pre verejnosť, sa zmení na otvorený priestor pre návštevníkov kreatívneho centra. V čase výdaja jedla môže naďalej slúžiť aj ako jedáleň, bufet a kaviareň. Po zatvorení sa premení na viacúčelovú miestnosť na prednášky a skupinovú prácu či výstavy. Priestor súčasného, ako i novovytvoreného vstupu bude zabezpečovať mobilný info-point s informátorom.

Zdroj: fmk.sk

Foodblogger z @cojebratislava: Mám 50-tisíc sledovateľov, no žiadnu spoluprácu s reštauráciami

DANIEL FERANEC alias Čoje na sociálnych sieťach radí, kde sa v Bratislave dobre najesť. Aké sú spomienky na začiatky jeho 50-tisícového profilu a FMK?

Čo si dnes jedol?

Mal som indiu, ktorú som ale nedal na Instagram, lebo tú istú som mal minulý týždeň dvakrát. Je to nová reštaurácia v Bratislave, ktorá ma zlákala.

Dano, ty si nastúpil na FMK v roku 2000, len tri roky po jej otvorení. Spomínaš si, ako si sa k nej dostal? Zvažoval si štúdium na iných školách?

Koncom 90-tych rokov, keď som maturoval, chcelo ísť veľa ľudí na filozofiu, čo sa mi zdalo veľmi nepraktické. Viac sa mi pozdávala žurnalistika. Možno aj preto, že po páde komunizmu bola považovaná za hrdinský odbor. Mama ma donútila robiť prijímačky na scenáristiku, na ktorú som ešte nebol vôbec vyvinutý, druhá možnosť bola kulturológia v Bratislave a tretia marketing v Trnave. Druhé kolo prijímačiek na FMK bolo v ten istý deň ako prvé kolo na kulturológii, tak vyhrala Trnava, aj keď som musel dochádzať.

Pamätáš si ešte na predmety? Mal si nejaký obľúbený?

Jasné, skoro na všetky. Super boli dejiny filmu, aj keď bolo občas ťažké v tom tmavom kine nezaspať. Počas týchto hodín som videl prvú

polovicu najviac zásadných filmov kinematografie, ktoré neviem ako skončili. Mali sme aj veľmi praktický fotografický predmet alebo žurnalistiku. Tá však bola trochu komplikovaná.

Prečo?

Študoval som v dobe, kedy vo všetkom robil revolúciu internet. Učili sme sa podrobne o printovej žurnalistike počas najväčšieho boomu internetovej žurnalistiky.

Študenti FMK majú teraz veľa možností vzdelávania sa – sú rôzne kurzy, webináre či ponuky stáží. Bolo toľko možností aj vtedy?

Nepatrilo som k študentom, čo by chodili od zvončeka k zvončeku alebo posielali maily. Chodil som na masmediálny odbor a pravdu povediac, neplánoval som skončiť v reklame. Ja som už od začiatku výšky prekladal dabingy filmov v RTVS, a to mi ako zárobok stačilo. Dokonca som vtedy ešte hral v kapele, čiže som nemal veľa voľného času. Vďaka prekladaniu som hneď po škole nastúpil do RTVS. Nemalo to veľa spoločného s reklamou.

Ako si sa potom od RTVS-ky dostal k reklame?

Krátko po tom, čo som nastúpil, začal platiť zákon o povinných skrytých tituloch pre

nepočujúcich. Vymysleli sme a dali dokopy systém, začali sme ho uplatňovať a neskôr ho bolo treba už len udržiavať. Chýbala mi nejaká nová výzva, a tak som začal robiť v štúdiu grafického dizajnu KAT. Už tam som sa okrem naháňania nových klientov dostal ku copywritingu, ktorému som sa potom naplno venoval v Jandli.

Nezdá sa ti, že sa marketing extrémne rýchlo mení? Skús to porovnať s dobou, kedy si štátnicov.

Zdá. Ja si pamätám ešte časy, keď boli sociálne media posty úplne marginálna vec a dokonca sa vtedy na Facebooku ani neplatilo za boostovanie.

DANIEL FERANEC

Milovník dobrého jedla, influencer a absolvent FMK. Z našej univerzity odišiel s titulom v roku 2005. Odvtedy si prešiel prácou v RTVS či v grafickom štúdiu KAT, až sa začal plnohodnotne venovať reklame. Vyskúšal si obe strany – pracoval v agentúre Jandl, ale aj u klienta Slovak Lines. Momentálne pracuje ako Content Director v agentúre Socialist.

Čistá organika, to boli časy...

Nikto vlastne nevedel, ako to má na Facebooku vyzeráť. Pamätám si, že som pre klienta, Vineu, robil pokusné príspevky. Len som odfoťil fľašu a niečo k tomu napísal. Reklama na každej sociálnej sieti sa vlastne vyvíjala podobným štýlom. Keď niečo fungovalo, začali to robiť všetci. Keďže to robili všetci, prestalo to fungovať, a tým pádom to bolo treba robiť nejak inak. (smiech) Tak isto ako sa dnes značky opatrne pýtajú, že či by nemali ísť na TikTok, presne tak isto to bolo v začiatkoch Facebooku.

Je teda nevyhnutné rýchlo sa prispôbovať a byť flexibilný. Pamätáš si na nejaké teoretické alebo praktické poznatky, ktoré doteraz v zamestnaní využívaš?

Počas posledných dvoch rokov som začal fotiť na naozajstný foťák. Počas toho sa mi vracajú poznatky z fotografie, ktorú sme mali ako predmet. Fotili sme na staré ruské fotoaparáty, kde ak si si to nenastavil manuálne, z fotky bola jedna veľká machuľa. Pri bakalárskej aj diplomovej práci som spracovával podobné video, čo bola tiež riadna škola.

Aký program si na to vtedy používal?

Nemal som výkonný počítač, ktorý by utiahol Adobe Premiere Pro, a tak som chodieval do školy. V strižni boli dva počítače s plnou verziou programu, na ktoré som si musel dohodnúť termín a techniku, ktorá mi umožnila dostať video z digitálnych pásoch do počítača. Aj keď bol počítač pomalý a renderovanie videa trvalo niekoľko hodín, nemal som na výber. Každý týždeň som sadol na vlak do Trnavy, posťahoval, čo som stihol a uložil napospas osudu školského počítača. Ak by sa s tým niečo stalo, nemohol by som nič robiť. V porovnaní s dneškom to bol poriadny pravek. (úsmev)

Máš mnoho skúseností s marketingom a určite by si vedel študentom čo-to povedať o práci v reklame. Ako je možné, že som ťa doteraz nevidela na prednáškach či workshopoch, ktoré sa organizovali v škole?

Raz sme boli so spolužiakom na jednej besede so študentmi o médiách, ale to bolo ešte vtedy, keď som robil v RTVS. Momentálne asi len nie som v kontakte s ľuďmi, ktorí organizujú takéto eventy.

Takže keby ťa na základe tohto článku FMK pozvala prednášať študentom na online event, išiel by si rád?

Veľmi rád, áno. Nemyslím si o sebe, že som nejaká veľká kapacita na rozdávanie rozumov. Veľmi rád by som sa však podelil s praktickými skúsenosťami zo života.

V jednom rozhovore som sa dočítala, že si si Instagram @cojebratislava založil aj na to, aby si si trénoval copywriterské a social media zručnosti.

Začalo to v roku 2015, keď mi v Jandli začali prichádzať úlohy týkajúce sa Facebooku. Už to bolo v období, kedy tam nestačilo len niečo intuitívne odfoťiť a napísať. Preto som si urobil stránku s tým, že to nebude žiaden slávny projekt, len si tam budem testovať, čo funguje. Keď napíšem toto, dostane to viac „Páči sa mi to“, keď odfoťím tamto, zaujme to menej... Na takejto úrovni to zostalo približne rok či dva. Potom to zrazu vybuchlo a profil začalo sledovať viac ľudí.

Čiže najskôr to bol facebookový profil, až potom si založil Instagram.

Instagram bol vtedy v podstate ešte v plienkach, no už vtedy sa naň dali automaticky preklopiť príspevky z Facebooku, čo som od začiatku aj robil. O pár rokov neskôr sa to ukázalo ako dobrý krok – Facebook začal dusiť organický dosah, dobre zabehnutý instagramový profil predbehol účet na Facebooku a doteraz oproti nemu rastie.

Otázka na telo. Naozaj si nikdy nezobral žiadnu spoluprácu s reštauráciou?

S reštauráciou nie.

Nemrzí ťa, že by si si takýmto spôsobom mohol niečo privyrobiť?

Ja si naozaj nemyslím, že by som tým získal viac než stratil. Všeobecne je dobré, ak robíš spolupráce, ktoré sa nebijú s podstatou tvojho obsahu. Ľudia sa spoliehajú na tvoj názor. Ak má niekto profil s tipmi pre najlacnejšie letenky, nemôže začať propagovať Delta Air Lines alebo iné svetové letecké spoločnosti. Preto si nemyslím, že

odmietaním spoluprác som nejaký poctivec. Je to jednoducho normálne.

Čiže nejakú spoluprácu mimo konkrétnych reštaurácií by si zobral.

Áno, zopár takých som aj robil, väčšinou bartre, napríklad som propagoval vernostnú aplikáciu na zbieranie bodov z rôznych prevádzok. Veľmi hodnotná bola pre mňa spolupráca s FutbalTour.sk. Za propagáciu ich cestovky som dostal zájazd na zápas do Liverpoolu, počas ktorého som recenzoval rôzne anglické jedlá.

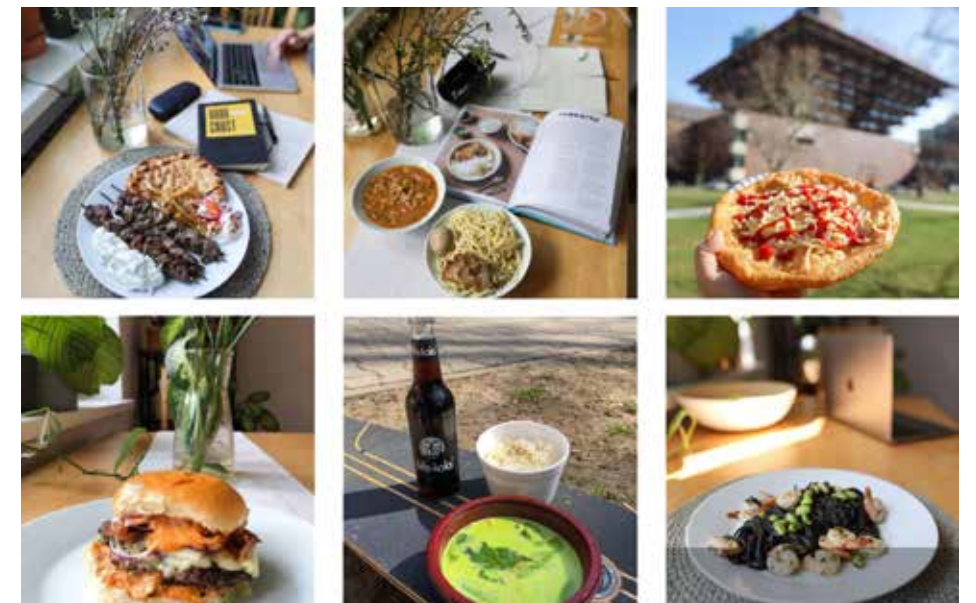
Mám na teba malú výzvu – čo myslíš, ako by vyzerala podstata projektu @cojebratislava v roku 2000 bez Instagramu?

V tých rokoch som v Bratislave dostával do schránky Staromestské noviny, kde bola pravidelná rubrika s recenziami na rôzne reštaurácie. To bol jediný článok, čo som z tých novín čítal. Televízia by bola na tie časy príliš drahá, takže na recenzovanie jedla by namiesto Instagramu slúžili pravdepodobne noviny, prípadne rozhlas. Celá takáto komunikácia sa rokmi príliš nemení, mení sa len médium, cez ktoré ho konzumujeme. Veľká zmena je len možnosť interakcie s publikom. Ťažko povedať, či by z toho bol taký dosah, ako je teraz vďaka sociálnym sieťam.

Dôležitá otázka na záver. Langoš s kečupom alebo smotanou?

S kečupom. Tú špecifickú kyslosť kečupu mi na langoši zatiaľ nevynahradila žiadna smotana. Nedávno mi však napadla myšlienka, že by som si skúsil na smotanú nakvapkať ocot, ktorý by to doladil. Skúsím a dám vedieť, ako to chutilo.

Autor: Terézia Šuveriková
Foto: strategie.hnonline.sk, Instagram/
cojebratislava

GALÉRIA

LUDOVÍTA HLAVÁČA

Fakultná galéria má desať rokov

V Galérii Ľudovíta Hlaváča na Skladovej pedagógovia a doktorandi vyučujúci fotografické predmety po vyše roku nainštalovali prvú výstavu s názvom Posledný sen o budúcnosti.

„Ide o prvú zo série štyroch výstav, ktoré sa konajú pri príležitosti 10. výročia založenia galérie,“ hovorí Jozef Sedlák, fotograf a pedagóg na FMK UCM v Trnave. Dodáva, že okrem nich študentov čaká na jeseň aj výstava v Stredoeurópskom dome fotografie v Bratislave.

Aktuálna výstava reflektuje tému antropocénu. Kurátorka Petra Cepková hovorí: „Študenti zaznamenávali krajinný alebo mestský priestor v kombinácii s poetickou výpoveďou, poukazovali na našu spoločenskú klímu cez neviditeľné súvislosti.“ Antropocén sa podľa nej pomerne rýchlo stal jedným z hlavných naratívov našej doby. Výstavu produkčne pripravili pedagógovia a študenti Ateliéru komunikácie v médiu fotografie. Projekt výstavy podporil Fond na podporu umenia.

Galerijný priestor, ktorý je pomenovaný po známom slovenskom kunsthistorikovi, umožňuje študentom prezentovať svoju fotografickú tvorbu na akademickej pôde. V roku 2021 oslavuje 10 rokov fungovania a pri tejto príležitosti prešla výrazným redizajnom. Novú vizuálnu identitu navrhla Natália Augustínová.

Autorka: Eva Jonisová

Predseda Študentskej rady vysokých škôl: Novelou zákona nám ukazujú prostredník

Ministerstvo školstva vyvolalo zverejnením návrhu novely zákona o vysokých školách obrovskú vlnu nevôle.

Nedostatočný objem financií či avizovaná politizácia vysokých škôl patria medzi najhlasnejšie pripomienky. V čom všetkom ešte rezort prestrelil sme sa zhovárali s predsedom Študentskej rady vysokých škôl Filipom Šuranom.

Prečo nie je pripravovaná novela zákona dobrá?

(smiech) Veľmi ťažká otázka na začiatok. Neboli dobré dve veci. Spôsob, akým bola novela pripravovaná a druhou obsah.

Často sa zabúda na to, prečo sa novela pripravuje. Máme plán obnovy, ktorý sa doteraz môže upravovať v medzirezortnom pripomienkovom konaní, kde sa jeden celý komponent venuje vysokému školstvu.

V ňom sa ministerstvo školstva zaväzuje k štrukturálnym zmenám. Na tie následne dostane financie z Európskej únie. Po schválení zmien bude Národná rada musieť prijať zákon, aby sa ciele v pláne obnovy aj plnili.

Práve za týmto účelom bol predložený zákon, ktorý je veľmi nešťastný.

Ako sa štandardne postupuje pri novele zákona?

Keď sa napríklad pripravoval zákon o zabezpečovaní kvality za ministra Plavčana a ministerky Lubyovej, tak sme chodili na rôzne stretnutia. Vymieňali sme si názory, pripomienkovali sme a hlavné je, že prebiehal dialóg.

„Najväčší problém, ktorý vidím vo vysokom školstve, je odliv maturanťov do zahraničia.“

Dnes pri tvorbe novely komunikácia absen-tuje. Ministerstvo školstva zrazu predložilo návrh na konci januára trom vysokoškolským reprezentáciám. Nikto nevie, kto zákon pripravoval, ani aké ciele tým sleduje.

Minister Gröhlíng prisľúbil zlepšenie dialógu. Myslíš si, že svitá na lepšie časy?

Určite stoja na veľmi zlej štartovej čiare. Na druhej strane. v čase nášho rozhovoru nevieme, kto ostane vo vláde. Akademická obec je voči pánovi ministrovi veľmi skeptická.

Ministerstvo vytvorilo komisiu z radov vysokých škôl. Kto sa v nej nachádza?

Vytvorila sa expertná pracovná skupina, ktorá pripomienkuje legislatívne zámery

zákona a zároveň pracuje na tom, aby sa riešili reálne problémy vysokého školstva. Študentskú radu zastupujú dvaja členovia. Traja odborníci reprezentujú Slovenskú rektorskú konferenciu (SRK) a dvaja Radu vysokých škôl (RVŠ). K tomu ešte prizvali zástupcu odborov a predsedníčku klubu dekanov. Spolu aj so zástupcami ministerstva a tvorcami novely je nás deväť.

Okrem nedostatku komunikácie si spomínal aj problém v samotnom obsahu.

Vysoké školy sa bránia a aj my ako reprezentácia sme zaujali veľmi negatívny postoj k zasahovaniu politiky do samosprávy vysokých škôl.

Čo by reálne pre vysoké školy mohlo znamenať, ak by došlo k politizácii vysokého školstva?

Jedna vec je politizácia ako taká a druhá je, v akej forme bola spomenutá v rozoberanom návrhu. Vysoké školy si vybudovali po revolúcii miesto, v ktorom majú garanciu nezávislého vedeckého bádania, čo je veľmi dôležité. Do roku 1989 to fungovalo tak, že minister si dosádzal svojich rektorov i dekanov. Vysoké školy boli priamo riadené ako základné a stredné školy.

V návrhu sa operuje s tým, aby sa zvýšila kompetencia Správnej rady, ktorá momentálne funguje často ako pasívny pozorovateľ.

Schvaľujú pár vecí, stretnú sa dvakrát za rok, ale gro rozhodovania leží na akademických senátoch. V návrhu sa hovorí o tom, aby rada mala najprv 6 členov, potom 8 členov. Polovicu z nich by vyberal minister školstva, ktorý by ich mohol kedykoľvek odvolať.

To nezníe veľmi demokraticky...

Návrh vyvoláva obrovské emócie, čo je však úplne pochopiteľné. V prípade, že by vo funkcii zastávali nominanti ministra, boli by ľahko ovplyvniteľní. Buď sem dosadíte ministra, alebo im zablokuje procesy.

„O vysokom školstve neprebehla ani jedna pootivá konzultácia.“

Nominanti by sami o sebe nemohli spraviť nič, keďže majú presnú polovicu. Museli by sa dohodnúť aj s členmi Akademického senátu, ale záležitosti by dokázali blokovať. Môžu zablokovat výber rektora či schvaľovanie rozpočtu. Takýto režim je absolútne neprijateľný.

Naozaj nepoznáme iniciátora novely zákona?

Šepká sa o menách v zákulisí. Sú to dlhoroční pedagógovia, ale veľmi nerád by som sa dostal do pozície, v ktorej by som o nich hovoril nepravdivo, kým ministerstvo nezverejnení mená. Na konci dňa si musí za týmto návrhom stať ministerstvo školstva.

Prečo podľa teba vôbec vyšli s návrhom zákona von, keď pravdepodobne tušili negatívny ohlas?

Myslím si, že podcenili, ako sa k tomu akademická obec zachová. Aj pán štátny tajomník viackrát povedal, že oni vypustili von len pracovnú verziu. Keď v pracovnej verzii naznačíte vysokým školám, že im budete brať autonómiu a ministerstvo zasiahne do ich vnútorných záležitostí, je to veľmi nebezpečný signál.

Odôvodnenie typu „ešte o tom chceme diskutovať“ jednoducho neobstojí. Vysoké školy vstupujú do štrajkových pohotovostí, vyhlasujú protesty, mobilizujú sa. Som veľmi rád, že sa aj študenti zaujímajú o dianie vo vysokom školstve.

Ministerstvo hovorí, že preferuje debatu za zatvorenými dverami. Nie je to niečo, za čo terajšia vláda kritizovala predchádzajúcu?

Nemyslím si, že dialóg sa má diať za zatvorenými dverami. Ministerstvo má právo na to, aby si definovalo tézy, východiská a nové nápady. V rámci prípravy návrhu musia byť zapojení tí, ktorých sa to týka.

My sme ako členovia expertnej pracovnej skupiny dostali zoznam téz a cieľov, ktoré ministerstvo považuje za potrebné presadiť. Nachádza sa tam veľa problémov, s ktorými súhlasíme. Zoznam obsahuje aj problémy, ktoré vysoké školstvo naozaj má, ale ich navrhované riešenia sú zlé.

Ako by mala vyzerat spolupráca medzi ministerstvom a vysokoškolskými reprezentáciami?

Viem si predstaviť, že by sme sa v novembri stretli na ministerstve. Definovali by sa problémy, ako napríklad výber rektora, lebo voľba je často netransparentná. Máme ľudí bez manažérskych schopností. Môžeme prísť s riešením, aby výber zostal akademickému senátu a zároveň sa vyriešil problém. Napríklad by sa zaviedli verejné výberové konania.

Prečo chce ministerstvo začať „normálny“ dialóg až teraz?

Vytvorená pracovná skupina vznikla z dôvodu, že si ministerstvo uvedomilo odpor vysokých škôl. Keby sa po zverejnení novely ozval jeden rektor, tak by nevznikol žiaden tlak.

Študentská rada požiadala 1. marca 2021 o stretnutie a došlo k dohode, v ktorej ministerstvo spravilo krok späť pre vytvorenie skupiny. Okrem oblasti riadenia sa riešia funkčné miesta docentov a profesorov či konzorciá.

Aká je úloha konzorcií?

Objavili sa v zákone v roku 2018 a ich úlohou je nadviazať užšiu spoluprácu vysokých škôl. Momentálne ich máme viacero. Ministerstvo školstva ich podľa návrhu považuje za nedostatočné, a preto sa rozhodlo ich zrušiť. Podľa mojich informácií, rezort školstva toto rozhodnutie prehodnotil.

Rozpočet plánu obnovy je 200 miliónov eur. Podľa Slovenskej rektorskej rady je toto číslo nedostatočné.

„Niektoré vysoké školy v zahraničí dostávajú viac peňazí ako všetky na Slovensku.“

Plán obnovy má okolo 20 komponentov, kde na jednotlivé časti ide určitá suma. 200 miliónov sa vyhradilo len na komponent číslo osem, ktorý sa primárne venuje vysokému školstvu. Ďalších 400 či 600 miliónov je vyhradených na oblasť vedy a inovácií. Takže tých peňazí je viac.

Suma 200 miliónov je malá preto, lebo vysoké školstvo je dlhodobo podfinancované. V porovnaní s krajinami OECD dostávajú školy veľmi malú časť HDP. Keď si zoberieme, čo sú naše školy schopné aj za tak málo peňazí vyprodukovať, tak môžeme skonštatovať, že máme veľmi kvalitné pracoviská. Niektoré vysoké školy v zahraničí dostávajú viac peňazí ako všetkyspolu na Slovensku.

Slovenská rektorská konferencia hovorí: „Máme poslednú reálnu šancu zvrátiť negatívnu trajektóriu, na ktorej sa vysoké školy nachádzajú.“ Sme na tom naozaj tak zle?

Branislav Gröhling nemá dôveru vysokých škôl.

Neviem, čo rektorská konferencia myslela pod pojmom trajektória. Možno chceli povedať to, čo všetky vlády, že školstvo a vzdelávanie má byť naša priorita. Podľa môjho názoru sme na tom dobre, ak berieme na zreteľ to, s akým objemom financií hospodárime.

Ako by si ohodnotil marketing a PR na vysokých školách, ktoré boli uvedené konferenciou, ako dôvod úpadku?

Veľmi negatívne. Vysoké školy sa dlhodobo nezaujímal o tvorbu PR a o presvedčanie maturantov, aby u nás zostali. Iná je situácia napríklad so zahraničnými školami. Navštevujem veľtrhy vysokých škôl, na ktorých majú slovenské vysoké školy milé, malé stánky. Potom prídu české univerzity, ktoré zaberú takmer celú halu, prinesú so sebou simulátory a robia súťaže o telefóny. To je neporovnateľný rozdiel.

Najväčší problém, ktorý vidím vo vysokom školstve je odliv maturantov do zahraničia. Až 19 % maturantov odchádza. Myslím, že sme v tomto smere na chvoste v rámci Európskej únie. Aj iné krajiny majú odliv študentov, no prekrývajú to príchodom zahraničných vysokoškolákov. U nás máme pár Ukrajincov na niektorých univerzitách na východe.

Ministerstvo priznalo, že čerpalo z iniciatívy To dá rozum. O čom je?

Iniciatíva To dá rozum publikovala v roku 2019 štúdiu, v ktorej hodnotili celú oblasť školstva. Videli problémy v rôznych oblastiach a navrhli pre ne aj riešenia. Ministerstvo

školstva nešťastne aplikovalo niektoré riadky a dokonca ich použilo veľmi zle. Samotná riaditeľka projektu Renáta Hall potvrdila dezinterpretovanie ich myšlienok.

Ako na novelu reaguje Európska únia, ktorá financuje tento projekt?

Hovorí, že je veľmi dôležité, aby finálna verzia, ktorú predstavíme, vychádzala z konsenzu a za účasti dialógu. Ten sa na Slovensku nestal (smiech). Nepredstavujem si konzultáciu tak, že ministerstvo v novembri vypustí návrh, ktorý sa môže pripomienkovať.

„S novelou zákona by mohli zablokovat' výber rektora či schvaľovanie rozpočtu.“

Následne začiatkom marca ministerstvo financií zobralo plán obnovy, čo je rozsahovo obrovský dokument, a hodilo ho do medzirezortného pripomienkového konania. Dokonca si vybrali najkratší možný čas (14 dní) na pripomienkovanie.

Počul som, že nedávno ministerstvo financií síce zorganizovalo diskusiu (15. marca 2021), ale s absenciou dvoch vysokoškolských reprezentácií (SRK a Študentská rada vysokých škôl). Nie je to zvláštne?

Určite áno. Nezabudli si však pozvať zástupcov zamestnávateľov z rôznych profesijných organizácií. Keď sa ministerstvo financií chce prikryť figovým listom s cieľom, že nejaké konzultácie prebehli, tak oni použili iba stonku.

My za študentskú radu budeme o celom procese informovať priamo Európsku komisiu. Chceme, aby vedeli, akým spôsobom sa pripravoval materiál, ktorý ministerstvo predloží.

Myslíš si, že aj korona mohla ovplyvniť nekonvenčné metódy ministerstva školstva?

Pandémia spôsobuje to, že procesy fungujú menej efektívne. Na druhej strane, Matovič pred letom ohlásil, že prídu veľké peniaze z plánu obnovy a celé leto sa budú organizovať konferencie. Nič také sa nedialo. Mali na prípravu takmer rok. O vysokom školstve neprebela ani jedna poctivá konzultácia.

To, čo spravili 15. marca, považujem za absolútny výsmech a totálnu facku vysokoškolským reprezentáciám. Povieť to na rovinu, ukazujú nám zdvihnutý prostredník. Jediný signál, ktorý dlhodobo vysielajú je, že ich absolútne nezaujíma náš názor.

Mohla byť spúšťačom plánu obnovy situácia na STU v Bratislave?

Ministerstvo školstva to určite tak vníma. Študentská rada zaujala k situácii úplne jasné stanovisko. Na STU došlo k jednoznačnému zlyhaniu v rámci univerzity aj fakulty. Bola ohrozená kvalita vzdelávania študentov na Fakulte informačných technológií.

My máme ministra školstva, ktorý tvrdí, že nemohol urobiť nič. Mohol, ale neurobil. Zákon o vysokých školách v paragrafe 104 hovorí, že rektorom môže obmedziť kompetencie akademických orgánov v prípade, že konajú v rozpore so zákonom, ale minister na to potrebuje súhlas aspoň dvoch z troch vysokoškolských reprezentácií. My sme od ministra nedostali nič.

Táto situácia určite mohla byť katalyzátorom toho, že ministerstvo chce spraviť zmeny v riadení, no robí to veľmi nešťastne.

Autor: Róbert Mako

Foto: teraz.sk, minedu.sk, ucm.sk, Tomáš Madeja

FILIP ŠURAN

Filip Šuran je predsedom Študentskej rady vysokých škôl. Momentálne študuje na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Pracoval vo firmách Barger Prekop i HAVEL & PARTNERS.

Ste mediálne gramotní?

A koľko gramov znalostí o médiách máte? Optimálne minimum by snáď malo stačiť aspoň na rozpoznanie rozdielu medzi pravdivou a nepravdivou informáciou. Alebo je možno výstižnejšie, že mediálne gramotný človek prijíma otvorene a dovoľuje faktom zmeniť svoj pôvodný názor, ak sú navzájom v rozpore.

„Najdôležitejšia je teda kritická myseľ,“ potvrdzuje Monika Prostináková Hossová, odborníčka na médiá. Podobne ako iné ľudské schopnosti si vyžaduje tréning, lebo kritické uvažovanie nie je synonymom kritizovania. Ak vás zaujíma, aký je rozdiel medzi hoaxom a dezinformáciou, prečo by mali rodičia rozumieť internetu a čo je to fenomén „Jedna pani povedala“, otočte stranu.

Ako sa nenechať oklamať

Hoaxy a dezinformácie sa stali akousi súčasťou nášho onlinového sociálneho života. Avšak dá sa proti nim bojovať a odhaliť ich.

Koronavírus sa rozširuje pomocou 5G sietí, môže zaň Bill Gates alebo vlastne ani neexistuje. To sú už dnes vyvrátené hoaxy. Počas pandémie sa na internete objavilo množstvo dezinformácií, ktoré sa zaoberali aj inými témami, avšak existencia či pôvod koronavírusu boli pre konšpirátorov hotová živná pôda.

Prečo ľudia veria hoaxom a dezinformáciám? Dôvodom je viacero. Tvorcovia hoaxov sa snažia útočiť na emócie. Správm vyvolávajú strach, smútok či empatiu,

sú ľudia náchylnejší veriť. Ďalším dôvodom býva aj fakt, že sa usilujeme pochopiť niečo, čo si nevieme logicky zdôvodniť. Často sa to týka vedeckých tém, medzi ktoré momentálne patrí aj koronavírus a vakcinácia. V neposlednom rade je často dôvodom slabé vzdelanie či nízky intelekt.

Na Slovensku sa však nájdu rôzne stránky, skupiny na Facebooku či médiá, ktoré sa zaoberajú odhaľovaním hoaxov. Spoluprácou aktuality.sk a infosecurity.sk vznikol podcast Disinfo Report. Načrtá sa otázka, či má „obyčajný“ človek šancu sa zorientovať v sieti hoaxov, ktorým sa v poslednej dobe veľmi darí na sociálnych sieťach.

Zdroj, autor, materiál

„Ak chce obyčajný človek odhaliť klamstvo, v prvom rade si musí uvedomiť, že nie všetko, čo je na internete a sociálnych sieťach, je pravda,“ pripomína hneď na úvod Martin Hodás, novinár zo živé.sk. Pravdepodobne sa už väčšina z nás ocitla v konverzácii, v ktorej padla veta - videl som to na internete, tak to musí byť pravda. S dnešnými technológiami už ale nemôžeme so 100 % presvedčením

povedať ani to, či dané slová povedala osoba, ktorej sa pripisujú. S hoaxami sa stretávame nielen v písanej podobe, ale aj v audio, vizuálnej a audiovizuálnej forme.

Pri odhaľovaní hoaxov by sme si mali ako prvé všimnúť zdroj a autora. Hoaxy často nemajú uvedený zdroj alebo nepoznáme ich autora. „Dnes si môže založiť, spravodajský web doslova ktokoľvek. Úplne anonymne a takmer bez zodpovednosti za šírený obsah,“ hovorí Hodás. Na druhej strane, najčastejším fenoménom hoaxov na sociálnych sieťach je „známy“ zdroj. V tomto prípade ide o doslovný význam slova, pretože zdrojom býva moja známa, ktorá pracuje v nemocnici alebo známy, ktorý pracuje v odbore.

Ak je súčasťou hoaxy aj fotografia, existuje viacero nástrojov na ich overenie. Fotografia môže byť upravená, aby podporovala myšlienku alebo informáciu, ktorú prezentuje hoax. Či už orezaná, vytrhnutá z kontextu alebo zo zlého uhla. Fotografiu môžete nahrať do vyhľadávania Google Images, poprípade vložiť jej url adresu. Reverzné prehľadávanie obrázkov môže

odhaliť, či nejde napríklad o montáž, kde už bola fotografia použitá, a najmä kontext jej použitia. Ďalší nástroj na prehľadávanie obrázkov je tineye.com. Agentúra AFP, pre ktorú pracuje jediný slovenský fact-checker Robert Barca, je spoluautorom nástroja na overovanie videí. InVID/WE Verify, rozšírenie pre Chrome, rozstrihá video na jednotlivé obrázky a následne vykoná niekoľko reverzných vyhľadávaní pre každý z týchto obrázkov.

Fact-checking

Po preskúmaní na prvý pohľad viditeľných znakov hoaxu, prichádza na rad overovanie zdrojov. Ak je zdroj uverejnený, neznamená to, že nejde o hoax. Nie je totiž zdroj ako zdroj. „Bežným ľuďom pre uľahčenie odporúčam nainštalovať si do internetového prehliadača niektoré z voľne dostupných rozšírení zameraných na dezinformácie. Napríklad slovenský Bullshit Detector vychádzajúci z databázy projektu

MINISLOVNÍK

Falošné správy – informácie, ktoré zámerné napodobňujú formát spravodajstva alebo iného produktu žurnalistiky, pričom ich tvorcovia úmyselne alebo neúmyselne zavádzajú svoje publikum. Ich šírením navyše skresľujú realitu.

Dezinformácia – akákoľvek forma nepravdivej informácie, ktorej cieľom je oklamať, poškodiť povesť alebo reputáciu, či spôsobiť ujmu. Je vytvorená a šírená zámerné. Môže ísť o informáciu v podobe textu, obrazu, videa, grafiky alebo zvuku.

Hoax – falošná správa alebo klamstvo, ktoré bolo vytvorené úmyselne. Spolieha sa na virálne šírenie vďaka ľuďom a ich dôverčivosti.

Fact-checking – proces určovania faktickej presnosti oficiálnych publikovaných informácií, ako sú vyhlásenia politikov a spravodajské správy.

Debunking – proces overujúci či odhaľujúci pravdivosť hodnotu určitého tvrdenia, domnienky či správy. Na základe zistení môžeme danú informáciu vyvrátiť či označiť za nepravdivú, prehnanú alebo špekulatívnu.

Konšpiratori.sk. Ak sa návštevník dostane na stránku dezinformačného alebo konšpiračného webu, prehliadač ho na to automaticky upozorní,“ odporúča Hodás.

Niekedy postačí staré dobré „googlenie“ témy, najmä z overených zdrojov slovenských seriózných médií. Zoznam nájdete na stránke konspiratori.sk v sekcii Zoznam stránok s overeným obsahom. Ďalším odporúčaním je skopírovanie časti textu či citátu. Tak isto ako pri obrazovom materiáli môžete objaviť jeho pôvod. Martin Hodás sa ako novinár pre portál živé.sk zaoberá aj témou hoaxov. „Základom práce je overovanie zdrojov. Zisťujeme, kto danú informáciu šíri, kde je jej pôvod, či sú prípadné citácie autentické, alebo či nedošlo k manipulácii s použitým audiovizuálnym materiálom. V prípade potreby oslovujeme odborníkov alebo

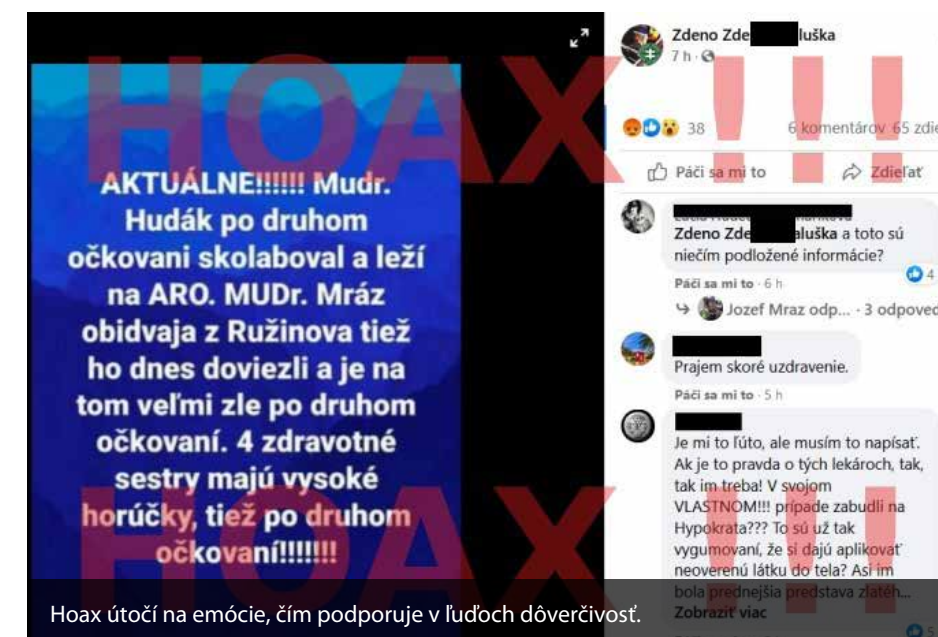
primo osoby, ktoré hoax spomínajú či citujú,“ opisuje overovanie zdrojov Hodás.

V nedávnej minulosti portál hoax.sk preveroval poplašnú správu priamo u zdroja. Týkala sa skolabovania doktorov a sestričiek po očkovaní v Ružinove. Kontaktovali priamo nemocnicu v Ružinove, ktorá im poskytla vyjadrenie a potvrdila, že ide o klamstvo. Odhaliť hoax nie je jednoduchá práca. Zatiaľ čo na vytvorenie hoaxy postačí jeden deň, jeho debunking môže trvať niekoľko dní až týždňov. „Kľúčom pri vyvracaní hoaxy je jeho včasná identifikácia a rýchla reakcia,“ dodáva Hodás.

Autor: Daniela Mitková
Foto: Katarína Hrbková, hoax.sk, Google Images, tineye.com
Zdroje: euractiv.sk, Facebook/ Digital Infospace Security Initiative

KTO ODHAĽUJE HOAXY NA SLOVENSKU?

infosecurity.sk
antipropaganda.sk
konspiratori.sk
hoax.sk
blbec.online
lovcisarlatanov.sk
demagog.sk
DISI (Digital Infospace Security Initiative)
Robert Barca - fact-checking Facebooku

Odborníčka na médiá: Mediálna výchova sa vskutočnosti neučí

Výučba o médiách, s ktorými sa stretávame každý deň, nie je samozrejmosťou ani v roku 2021. MONIKA PROSTINÁKOVÁ HOSSOVÁ tvrdí, že za to môže nedostatok kvalifikovaných učiteľov a zle nastavený systém slovenských škôl.

Ako podľa vás vyzerá prototyp mediálne gramotného človeka?

V prvom rade by mal mať poznatky o tom, čo sú médiá, ako vznikajú, fungujú, kto ich vlastní spolu s nejakým historickým kontextom.

Mal by ešte niečo ovládať?

Schopnosť kriticky myslieť je najdôležitejší bod mediálnej gramotnosti. Je potrebné vedieť si z mediálneho obsahu vydedukovať cieľ, autorov zámer a pozadie. Patrí sem tiež schopnosť posudzovať a overovať mediálne obsahy, čítať medzi riadkami, vidieť podstatu veci a vedieť ju spracovať.

Ďalšou skupinou sú technické zručnosti, teda vedieť mediálny obsah aj vytvoriť. To neznamená, že všetci hneď vieme písať články, ale že dokážeme ovládať technológie, ktoré sú dôležité pri vyhľadávaní a overovaní informácií. Môže

to byť aj obyčajné vytvorenie fotografie. Keď ju vieme odfoťiť, je nám jasnejšie, akým spôsobom sa tvorí a ako to môžu robiť aj médiá.

Ide o pomerne široké spektrum vecí, ktoré vytvárajú mediálne gramotného človeka. Kde sa ich naučiť?

Aj z vlastnej skúsenosti si myslím, že každý človek je určitým spôsobom mediálne gramotný. Niektorí majú mediálnu gramotnosť na základnej úrovni, iní majú pokročilejšiu úroveň a niektorí je naozaj odborník a profesionál. Napríklad aj študenti mediálnych štúdií sú ľudia, ktorí by mali byť v tomto smere odborníci. Veľa vecí sa však vieme naučiť aj každodenným životom.

Je takéto vzdelávanie možné aj prostredníctvom mediálnej výchovy?

Určite áno. Vzdelávanie na školách k tomu môže vo veľkej miere pomôcť. V minulosti sa tomu neprisoznával veľký význam, keďže ani médiá neboli také rozšírené. Neregistrovali sme toľko nástrah a rizík, ktoré sú spojené s používaním internetu, ale aj iných médií. V súčasnosti sa však ukazuje, že práve školy by mali deti v tomto smere vzdelávať. Základ každej mediálnej výchovy je výchova v rodine, teda to, ako si rodina nastaví svoje pravidlá.

Na vyučovaní však ide o systemizované vzdelávanie. V akom stave je dnes mediálna výchova na školách?

Legislatíva je na Slovensku nastavená tak, že mediálna výchova na školách patrí do

povinného vzdelávania. Závisí to však od školy, aký spôsob si zvolí, či to bude samostatný predmet tak, ako matematika či slovenčina. Nemusí to byť povinný predmet, stačí, že je svojím spôsobom voliteľný a deti majú možnosť si ho zvoliť. Toto je ten ideálny spôsob.

A aká je realita? Majú školy záujem o takýto predmet?

Žiaľ, nie. Keďže je povinné, aby škola mala mediálnu výchovu v osnovách, najčastejšie sa realizuje ako prierezová téma. To znamená, že v rámci iných predmetov sa dotýkajú aj tém, ktoré sa venujú mediálnej výchove.

Zväčša ju môžeme nájsť v predmetoch, ako slovenčina v rámci žurnalistických tém, ale aj v etickej výchove či náboženstve. Pre technické a digitálne zručnosti v médiách dáva priestor napríklad informatika. Realita je taká, že učebné osnovy a rámcový školský program to znesie, no prax zlyhá a v skutočnosti sa to vôbec nerobí tak, ako uvádzajú dokumenty.

Ďalšou možnosťou je, že sa mediálna výchova realizuje v rámci krúžku, kurzu, besedy s novinármi či odborníkmi z praxe. No tiež to kríva.

Je najväčším problémom neochota škôl?

Záleží od prípadu k prípadu, avšak negeneralizovala by som to tak, že školy nie sú ochotné. Za týchto podmienok školy pracujú s mediálnou výchovou počas

takzvaných disponibilných hodín, s ktorými môžu rôzne operovať. V školskom systéme na Slovensku však voľný priestor nie je.

Ak učiteľ alebo systém považuje za dôležitejšie iné témy, médiá idú do úzadia. Samozrejme, problém je aj kvalifikácia učiteľov, napriek tomu, že vzdelávanie v tejto oblasti je možné. Na Slovensku máme celkovo nedostatočnú kapacitu učiteľov, ktorí majú dost práce s inými vecami, preto od nich nemôžeme žiadať, aby sa v mediálnych oblastiach dobrovoľne vzdelávali a robili všetko.

Čo by v tejto situácii pomohlo?

Ustanovenie mediálnej výchovy za samostatný predmet. Rovnako ako majú niektorí učitelia špecializáciu slovenský jazyk – angličtina, tak by mohli mať iní špecializáciu slovenský jazyk – mediálna výchova. Ale na Slovensku sa jej vyučovanie nedá študovať.

Vy sa však venujete vzdelávaniu učiteľov na základných a stredných školách v mediálnych kompetenciách. Je o takýto typ vzdelávania záujem?

Áno, záujem škôl je veľký, avšak učitelia často ani nemajú predstavu, čo mediálna výchova znamená. Na pilotnom projekte som spolupracovala so Štátnym pedagogickým ústavom, ale aj s docentkou Kačinovou, doktorkou Švecovou či docentkou Hudíkovou z Fakulty masmediálnej komunikácie.

Počas školení som sa stretla s reakciami: „Mne to pre môj predmet ani netreba“. Naopak stretla som sa aj s učiteľom, ktorý učil geografiu a telesnú výchovu, no s nadšením sa chcel v mediálnej výchove vzdelávať a snažil sa nájsť prienik, kde by ju využil. Vždy je to o ľuďoch, o školách a o tom, akú má kto chuť a kapacitu.

Mgr. Monika Prostináková Hossová, PhD. na konferencii Megatrendy a médiá 2018.

Myslíte si, že sa jej učitelia nechcú venovať, pretože oni sami sú často nedostatočne mediálne gramotní?

Je to veľmi individuálne. Počas tohto projektu som sa stretla s rôznymi prípadmi. Ako príklad uvediem skupinku mladých učiteliek z hlavného mesta, ktoré učia na druhom stupni.

Keď deti vytvoria mediálny obsah, vedia si uvedomiť, ako veľmi môžu ovplyvniť názor druhého.

U nich môžeme predpokladať, že budú ovládať internet a vedia pracovať so základnými nástrojmi, akými sú Word či PowerPoint, avšak ich úroveň bola veľmi slabá.

Starší učitelia z malej dedinky na východe Slovenska, od ktorých by sme prirodzene očakávali opak, na tom boli oveľa lepšie. Za posledný rok dištančného vzdelávania sa zrejme aj učitelia, ktorí nechceli, museli naučiť veľa nového.

Dnešní deti vyrastajú s internetom a technológiami, neraz môžu v schopnostiach prevyšovať učiteľov. Čo by sa mali na mediálnej výchove učiť a akým štýlom?

Mediálna výchova sa dá rozvíjať viacerými spôsobmi. Prvý je koncept kritického myslenia a budovania poznatkov a druhý je takzvaný „learning by doing“, teda učenie sa pomocou praktických zručností.

Súčasnú deti a to, ako prirodzene ovládajú technológie, zapríčiňuje, že sa dokážu naučiť naozaj veľa praktickou činnosťou a zároveň získať teoretické poznatky. Zabíjajú sa tak dve muchy jednou ranou. Keď deti niečo vytvoria, vedia si uvedomiť aj vplyv médií a to, ako veľmi môžu ovplyvniť názor druhého.

Dôležitú rolu určite hrá aj výchova zo strany rodičov. Jedno sa môže dieťa učiť v škole a k inému ho môžu viesť rodičia.

Myslím si, že je to najdôležitejšia časť. Kým sa dieťa dostane do kolektívu a začne chodiť do materskej či základnej školy, najprv sa učí doma od rodičov, starých rodičov či súrodencov. Základom je, mať pozitívny príklad doma. Keď ho dieťa nevidí alebo nemá stanovené hranice, ako a kedy sa používajú médiá, má pocit, že môže všetko.

V takom prípade sleduje televízne programy alebo hrá digitálne hry, ktoré nie sú vhodné pre jeho vekovú kategóriu. Deti sú múdre a schopné pochopiť to, čo im rodič vysvetlí. Je to kombinácia s klasickou výchovou – nielen zakazovať a prikazovať, ale aj komunikovať a vysvetľovať.

Od akého veku by dieťa malo mať prístup k internetu a sociálnym sieťam?

To je veľmi ťažké určiť. Mám ročného syna a neviem si predstaviť, že mu to raz dovolím (smiech). Je to veľmi individuálne. Sociálne siete sú svojím spôsobom obmedzené, no je jednoduché ich oklamať, keďže je veľmi ľahké zakliknúť, že mám 18 rokov. S tým sa nedá nič robiť.

Treba rozlišovať, o akú sociálnu sieť ide a s akým obsahom sa tam môže dieťa stretnúť. Pokiaľ je rodič mediálne gramotný, tak vie nastaviť rôzne obmedzenia, zámky a sledovanie toho, čo dieťa na internete robí, či to, koľko času tam strávi. Je teda dôležité, aby to rodič ovládal a dieťa ho priskoro neprevýšilo. Všetko je o komunikácii.

Autor: Kristína Harmaňošová
Foto: Jakub Kovalík, Michaela Lehotská, Kristián Pribila

Mgr. Monika Prostináková Hossová, PhD.

Je tajomníčkou katedry mediálnej výchovy, kde pôsobí aj ako odborná asistentka. Na FMK vyštudovala bakalárske, magisterské aj doktorandské štúdium, a na fakulte pôsobí od roku 2009. Venuje sa najmä mediálnej výchove a mediálnej gramotnosti. Spolupracuje aj so Štátnym pedagogickým ústavom v rámci zvyšovania mediálnych kompetencií učiteľov.

Novinár Vladimír Šnidl: Najväčšou hanbou je, ak človek vedome zdieľa hoax

Redakcia Atteliéru a Kabinet eventov zorganizovali v rámci oslavy 18. ročníka časopisu workshop na tému Ako sa rozprávať s ľuďmi, ktorí veria konšpiráciám. Pozvanie prijal Vladimír Šnidl, novinár Denníka N, známy aj z Youtube kanálu Krotíme hoaxy.

Vladimír Šnidl považuje za základné pravidlo na orientáciu vo veľkom množstve informácií dôkladné všímanie si zdrojov. „Majte akékoľvek názory, len pozor, aby vychádzali z overených zdrojov,“ podotkol.

Byť v strehu je ďalšia podstatná zásada pre bežných používateľov sociálnych sietí. Na túto myšlienku nadviazal novinár tým, že najmä na Facebooku a Instagrame si dnes treba dávať najväčší pozor. Pravdepodobne každému z nás sa stalo, že uveril niečomu, čo v skutočnosti nebola pravda. Vladimír Šnidl divákov povzbudil slovami: „Nie je hanba uveriť hoaxom a zdieľať ich. Najväčšou hanbou je, ak človek vedome zdieľa hoax a nechá to tak.“

Najpopulárnejšie hoaxy podľa Vladimíra Šnidla sa týkajú najmä koronavírusu a tiež

citlivých tém, ako napríklad Rómovia či utečenci. Pomerne populárnou dezinformáciou, ktorú opísal na workshope, bola anonymná zvuková nahrávka, v ktorej neznáma žena šírla fámu o očkovaní a o údajnom nebezpečenstve rúšok. Jedna pani povedala – tak nazval odborník na hoaxy tento typ nepravdivých informácií.

Najnebezpečnejší je Facebook

Najväčšie percento ľudí dnes berie informácie a aktuálne správy z Facebooku. Práve tu sa hoaxy šíria najčastejšie. Podľa novinára to zapríčiňuje najmä rýchly spôsob čítania informácií na sociálnej sieti, kedy si čitateľ všima iba veľký titulok, ale prehliada malý názov daného portálu nad ním.

Ako teda komunikovať s ľuďmi, ktorí týmto informáciám veria a ďalej ich šíria? Vladimír

Šnidl poradil: „Ak vám bude niekto hovoriť informácie, ktoré sú hoaxom, skúste mu vysvetliť, ako to skutočne je, pokiaľ máte v danej téme prehľad.“

„Majte akékoľvek názory, len pozor, aby vychádzali z overených zdrojov.“

„Druhou možnosťou je opýtať sa na zdroj informácie a upozorniť ho na to, aby si ho vždy všímal. Rovnako odporúčam pýtať sa ľudí aj verejne, priamo pod zdieľanými príspevkami na Facebooku.“ Záznam workshopu aj následnej diskusie s novinárom Denníka N Vladimírom Šnidlom nájdete na facebookovej stránke FMK UCM v Trnave.

Autorka: Lucia Gajdošová
Foto: Patrik Friedmann, Vladimír Šnidl

Workshop pokračoval diskusiou, počas ktorej Vladimír Šnidl odpovedal na otázky z publika. Pripravili sme výber tých najzaujímavejších.

Pomohlo by proti šíreniu hoaxov a dezinformácií vytvorenie predmetu na školách, ktorý by sa venoval tejto problematike? Aký je váš názor na aktuálnu situáciu?

Škola je jedno z mála miest, kde sa o týchto témach môže hovoriť. Za to, že sa hoaxy šíria, zodpovedá vo väčšine prípadov nepripravenosť. Na niektorých školách tieto témy vôbec neriešia a to nie je dobré. Napriek tomu, že neexistuje osobitný predmet o sociálnych sieťach či médiách, na mnohých školách učitelia vedia, že je nutné o nich hovoriť. Dnes existuje mnoho pomôcok, ktoré školy využívajú, a to napríklad webová stránka zmdri.sk a projekt Zvol si info, ktorý majú na starosti študenti z Masarykovej univerzity.

Ako je to s neopodstatnenou vierou v autoritu? Akým spôsobom vysvetliť, že títo ľudia nie sú hrdinovia (napríklad Zeman a Putin)?

V rámci týchto tém nejde len o fakty, ale predovšetkým o emócie. Príkladom môže byť silná kráľovská propaganda vykresľujúca Rusko ako krajinu, ktorej sa krivdí. Týmto spôsobom sa vytvoril mýtus, že existuje nenávisť voči Rusku a kvôli tomu má človek potrebu zastávať sa Rusov a Putina. Keďže ide o emočnú záležitosť, vhodný je otvorený rozhovor, ale samotné tvrdé fakty pravdepodobne nepomôžu.

Starší pán vo vlaku tvrdil, že respirátory sú hlúposť a vyrábajú ich z plastových fliaš. Ako zareagovať na takéto tvrdenie?

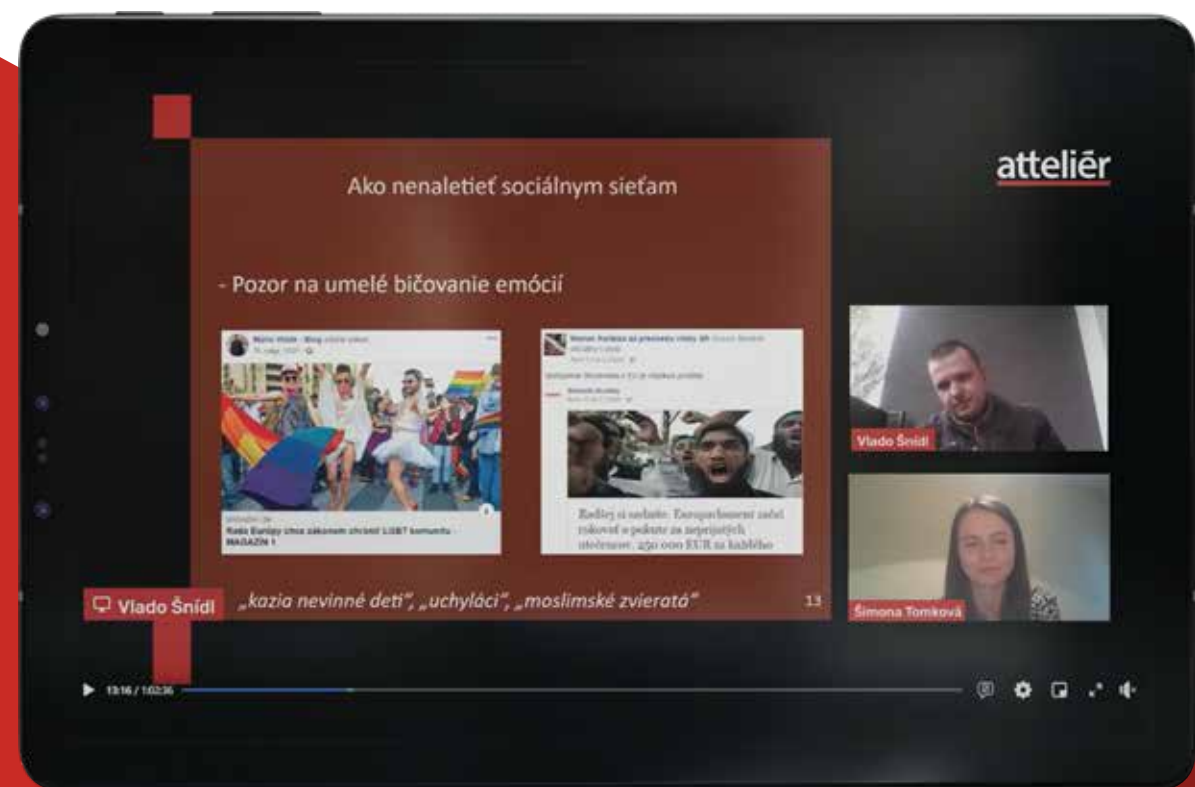
Najlepšie je spýtať sa ho na rovinu, kde to čítal, či to hovoril nejaký lekár, alebo chemik. Netreba nasilu meniť jeho názor, môžeme ho však priviesť k tomu, aby si to začal overovať.

Ako komunikovať s človekom, ktorý sa bojí očkovania proti koronavírusu, neverí serióznym médiám, ani oficiálnym štatistikám o úspešnosti vakcín?

Časť tejto spoločnosti je nezmeniteľná. A to najmä tá, ktorá je pravidelne na Facebooku. Títo ľudia denne vidia rôzne hoaxy a je úplne zbytočné, ak im to niekto raz vyvráti, pretože zajtra to uvidia zas. Prestať sledovať konšpiračné stránky je jedna z mála vecí, ktorá by mohla pomôcť.

Podarilo sa vám vecnou diskusiou zmeniť názor niekoho z kruhu vašich bližších priateľov, ktorý naskočil na vlnu konšpirácií ohľadom koronavírusu? Majú tieto diskusie zmysel aj na úkor možného narušenia vzťahov?

V tomto prípade nie je taká kľúčová diskusia, ale to, čo vidí človek na sociálnych sieťach. Ak máme medzi priateľmi na Facebooku ľudí, ktorí sledujú konšpiračné stránky, mali by sme zdieľať obsah z overených portálov, a týmto spôsobom im podsunúť pravdivé informácie.

VLADIMÍR ŠNIDL

Vyštudoval politológiu na Karlovej univerzite. Pracoval v českých Hospodárskych novinách, týždenníku Ekonom a neskôr v denníku SME. V roku 2015 bol jedným zo zkladajúcich redaktorov Denníka N. Špecializuje sa na témy šírenia dezinformácií a hoaxov, ktorým sa venuje aj na YouTube kanáli Krotíme hoaxy. Je autorom knihy Pravda a lož na Facebooku.

Alternatívna sieť Parler: Mala byť Trumpovým útočiskom

Clubhouse a TikTok neboli jediné sociálne siete, ktoré v ostatnom období zaznamenali výrazný nárast používateľskej základne. V zámorí totiž rastie popularita aj platformy podobnej Twitteru.

Po tom, ako tradičné platformy sprísnilí podmienky zverejňovania obsahu v dôsledku útoku na Kapitol, ale aj pre šíriace sa dezinformácie, Parler zlákal ľudí na **možnosť slobodne vyjadrovať svoje názory** bez obavy z cenzúry. Používatelia, ktorým Twitter zmazal účty, prípadne podliehali na Facebooku neustálemu fact-checkingu preto prešli do Parleru, kde podobným problémom nemusia čeliť.

Na druhej strane je tejto americkej sociálnej siete vyčítané, že združuje len ľudí z istej časti politického spektra. Viacerí liberáli a ľavicovo orientovaní používatelia tvrdia, že o slobode

prejavu – na ktorú Parler odkazuje na svojej hlavnej stránke – nemôže byť reč. Za kritiku a zosmiešňovanie konzervatívneho publika totiž nasledovalo ich vyhostenie zo siete.

Útok technologických gigantov

Medzičasom má účet na Parleri už 20 miliónov ľudí, pričom aktívne ho využíva takmer dva a pol milióna používateľov. Medzi nimi je aj republikánsky senátor Ted Cruz či televízna osobnosť stanice Fox News Sean Hannity. Aj z týchto dôvodov to preto ešte na začiatku roka nevyzeralo, že by sa mal rast zastaviť. Situáciu však zmenil útok na Kapitol, na základe ktorého sa Amazon Web Services (ďalej len AWS, pozn. red.) **rozhodla odstrániť Parler zo svojich serverov.**

Kroky AWS, dcérskej spoločnosti Amazonu, nasledovali aj spoločnosti Google a Apple, ktoré obmedzili dosah aplikácie tým, že ju odstránili zo svojich obchodov. Najznámejší vyhľadávač označil Parler za hrozbu pre verejnú bezpečnosť. Applu zase prekážala absencia dôkladnejšieho moderovania obsahu, ktorá by potlačila násilné prejavy, píše Vox.

Ako Vox ďalej uvádza, dnes už bývalý šéf Parleru John Matze označil stratu serveru za koordinovaný útok technologických gigantov, ktorí sa snažia obmedziť konkurenciu na

trhu. Zároveň Matze vyhlásil, že sociálna sieť nebude dostupná až týždeň. Napokon bol Parler odstavený viac ako mesiac, až pokým nenašiel náhradnú technológiu, na ktorej môže prevádzkovať svoju platformu.

Aj napriek tomu, že Parler prešiel k inému prevádzkovateľovi serverov, **spor medzi oboma stranami** stále nie je na konci. Ešte v januári začala sociálna sieť spoločnosť AWS, čo je odvtedy predmetom prebiehajúceho súdneho konania. Žalobu postavili aj na tom, že AWS im zastavil činnosť až keď zistil, že na ich platformu má prísť Donald Trump. Parler by tým pádom vytvoril vážnu konkurenciu pre Facebook a Twitter, informuje Forbes.

Obchodnú transakciu Donalda Trumpa s kontroverznou sociálnou sieťou mal ovplyvniť incident v Kapitole. I keď je Parler známy množstvom Trumpových podporovateľov, bývalý prezident v ňom paradoxne overený účet nemá. Vo februári tohto roku sa však objavili informácie, že Trumpová organizácia mala v jeho mene rokovať o zisku hlavného podielu v spoločnosti Parler. Výmenou mal byť jeho príchod na sieť a tým pádom spopularizovanie celej platformy. Útoky na Kapitol údajne zapríčinili, že transakcia nebola dotiahnutá do konca. V súčasnosti Trump avizuje vytvorenie vlastnej sociálnej siete.

Dezinformácie tvorili až 87 %

V súvislosti so stratou serveru stavia Vox do pozornosti článok organizácie ADL, ktorá bojuje proti antisemitizmu. V ňom sa uvádza, že Parler **sám o sebe nie je extrémistickou platformou**, avšak poskytuje priestor ľuďom a skupinám, ktoré boli kvôli rôznym prejavom extrémizmu vyhostené z väčších sociálnych sietí. Zároveň umožňuje nasmerovať používateľov na stránky s takýmto obsahom.

Lepšiu predstavu o tom, aký obsah na stránke prevádzdal, dáva spoločný prieskum NewsGuardu a PeakMetrics. Výsledky ukazujú, že okrem násilného obsahu, ktorý bol hlavným dôvodom, prečo prišla spoločnosť o server, dominovali na Parleri hlavne dezinformácie. Týždeň pred nepokojmi v sídle kongresu viedlo približne 87 percent spravodajských odkazov na dezinformačné stránky. Vôbec najčastejšie odkazovali príspevky na stránku American Conservatives Today, podľa všetkého pochádzajúcej zo Severného Macedónska, informuje Protocol.

Matej Spišák z portálu Infosecurity.sk pre Atteliér hovorí, že vďaka „liberálnejšej“ politike **môže byť Parler pre konšpirátorov a dezinformátorov výborným útočiskom**. Spomína napríklad konšpiračnú teóriu QAnon: „Vieme, že hnutie QAnon, ktoré dlhodobo podporuje Donalda Trumpa, pochádza z fóra 4chan, ale potom sa presunulo aj na 8chan či Reddit. Toto hnutie, ktoré je spájané aj s útokom na Kapitol, zažívalo následne na sociálnych sieťach Twitter a Facebook ťažké časy, keďže im boli odstraňované účty a skupiny. Podľa dostupných informácií sú momentálne celkom aktívni na Telegram.“

Prepojenie so slovenskou konšpiračnou scénou však podľa Mateja Spišáka neeviduujeme. Rovnako nevieme identifikovať ani počet konšpirácií a slovenských používateľov, ktorí by Parler využívali na dezinformačné účely. Myslí si, že ich nebude veľa. „Ak sa našim slovenským dezinformátorom, konšpirátorom a extrémistom pohodlne funguje napríklad na Facebooku, zatiaľ nevidím významný dôvod, pre ktorý by prechádzali na Parler či podobné platformy,“ dopĺňa šéfredaktor Infosecurity.sk.

Nedostatočný používateľský zážitok

Autor technologického podcastu Klik Dávid Tvrdoň pre Atteliér hovorí, že Parler pred väčším rozmachom limituje aj **aplikácia, ktorá nie je veľmi dobre spravená**. Podľa neho už v dnešnej dobe musí byť používateľský zážitok na istej úrovni, keďže používatelia nie sú príliš zhovievaví, ak niečo

nefunguje hneď od začiatku bezproblémovo. V tomto majú aktuálne siete navrch.

Súčasná pravidlá sú ďalšou prekážkou, ktorá bráni alternatívnemu Parleru v tom, aby sa zaradil medzi popredné sociálne siete. „Myslím si, že Parler v podobe, ako o tej platforme dnes uvažujú jej zakladatelia, sa nikdy nestane mainstreamovou sociálnou sieťou. I keď tam tá ambícia existuje. Avšak bez toho, aby sieť upravila svoje pravidlá pre prístup k slobode vyjadrovania, tak ju Apple a Google nikdy neschvália do svojich obchodov s aplikáciami,“ ozrejmjuje Dávid Tvrdoň.

Rozhodujú o tom, kto má byť online

Prípád Parleru zároveň otvoril diskusiu o slobode prejavu na internete a o tom, či sa v rukách technologických gigantov nekonzentruje až príliš veľká moc. V časopise TIME sa zamýšľajú nad tým, **čo môže odobratie serveru znamenať pre budúcnosť internetu**. Podľa ich redaktora Alexa Fitzpatricka ide o veľký problém.

Výraz QAnon označuje sériu konšpiračných tvrdení anonyma s menom Q.

Už odstránenie aplikácie z mobilných obchodov predstavuje pohromu pre distribúciu platformy medzi používateľov, keďže Apple a Google sú hlavnými hráčmi na trhu. Avšak, nepotrebuje mať každá stránka aplikáciu, aj vyhľadávanie obsahu cez internetový prehliadač môže byť komfortné. Odstránenie webovej stránky zo serveru je už výrazne väčší problém, ktorý môže znamenať aj úplný zánik.

Zatiaľ čo v minulosti bola prevádzka vlastného serveru mimoriadne náročný proces, v dnešnej dobe je vďaka prevádzkovateľom ako AWS možné rozbehnúť stránku do niekoľkých minút. Ako ďalej píše TIME,

pohodlie však stálo svoju cenu. Hoci zastavenie činnosti Parleru bolo pravdepodobne správnym krokom, poskytovatelia internetových služieb majú čoraz väčšiu moc rozhodovať o tom, kto má byť online a kto nie.

Regulácia je potrebná

Dávid Tvrdoň poukazuje na rozdielne prístupy nazerania na súčasnú silu technologických gigantov v rôznych krajinách a regiónoch sveta. Na jednej strane Spojené štáty, ktoré nechávali doteraz všetko v rukách veľkých digitálnych spoločností. Na strane druhej Európska únia, ktorá ich prostredníctvom rôznych regulácií obmedzuje, aby chránila súkromie a bezpečnosť občanov.

Aj keď internet fungoval vo svojich počiatkoch s minimálnymi alebo žiadnymi obmedzeniami, kvôli jedincom, ktorí využívajú internet a digitálne technológie ako zbrane, je dnes regulácia nutná. Dávid Tvrdoň sa preto za daných okol-

nosti prikláňa k tomu, aby existovali jasnejšie pravidlá aj na internete. **Ak ich štáty nedokážu vytvoriť, tak ich musia suplovať technologickí giganti**. Nepovažuje to však za správne.

„Demokracia nie je dokonalý systém, ale aspoň viete ľuďom, ktorých ste volili, ak prijímú nesprávny zákon, dať spätnú väzbu v podobe voľby iného politika v ďalších voľbách. Šéfov Amazonu, Googlu, Facebooku a ďalších nevolí nikto, zodpovedajú sa akcionárom, a v prípade Marka Zuckerberga ani tým,“ dodáva moderátor Kliku.

Autor: Ivan Janiga
Zdroje: Vox, Forbes, Protocol, NBC News, TIME
Foto: vlastné spracovanie, Unsplash.com,

Študentov trápi bolesť chrbtice. Čo radí fyzioterapeutka?

Perex: Študenti chodia od jednej budovy školy k druhej a okná v rozvrhu vyplňajú návštevami rôznych kaviarní. Teda, ak práve nezúri svetová pandémia.

Určite nemusíme vysvetľovať, že sedavý spôsob života má negatívny vplyv na ľudský organizmus. Nie všetci sa navyše dokážu prinútiť pravidelne cvičiť. Preto ste určite postrehli častejšie bolesti chrbtice či hlavy, ktoré sú akýmsi sprievodným javom pri dlhodobej práci s počítačom.

Fyzioterapeutka Denisa Janíková z FyziFIT v tom má jasno: „*Najčastejšou chybou pri sedení je hyperlordóza (nadmerné zakrivenie) v lumbálnej časti chrbtice, slabá aktivita ventrálnaj (brušnej) steny a hlbokého stabilizačného systému či križenie dolných končatín. Rovnako nesprávne nastavenie opierok na ruky či nesprávna výška stoličky voči stolu môžu spôsobiť bolesti horných trapézov, ramien, šije a dokonca aj hlavy a horných končatín.*“

Fyzioterapeutka Janíková upozorňuje, že riešením na takéto problémy nie je špeciálna stolička či fitlopta. Bolesť chrbtice určite nebude taká intenzívna, ak investujete stovky eur do spinálnej stoličky, ale, bohužiaľ, nemožno sa ňu spoliehať úplne. Telo jednoducho potrebuje pohyb.

Pohyb, pohyb a ešte raz pohyb

Nanajvýš vhodné a žiaduce je striedať sedenie so stojom alebo inou pozíciou, pretože doceliť a udržať správny sed na dlhší čas je podľa fyzioterapeutky takmer nemožné.

Ak nám to momentálna situácia nedovoľuje, rozhybať telo by sme mali aspoň po ukončení práce na počítači. „Opuchnuté nohy privítajú prechádzku – aktivita svalov dolných končatín rozprúdi krv, zníži opuch a pocit ťažkých nôh. Chrbtica a horné končatiny najlepšie zrelaxujú pri primeranej fyzickej záťaži, mobilizačných cvikoch, ľahkom tréningu, strečingu, joge či pilatese. Netreba zabúdať ani na akrá – venovať pozornosť mobilite zápästia a prstov, aby sme predchádzali trpnutiu a brneniu v rukách.“

Ľudovo nazývané „dávanie si do tela“ nerozhýbe iba stuhnuté a boľavé svaly, ale má aj priaznivý účinok na fungovanie ciev či gastrointestinálneho traktu. Pobyt na čerstvom vzduchu, a teda dostatok kyslíka, zase pozitívne vplyva na mozgovú aktivitu.

Fitness centrá aj rôzne kurzy s lektormi sú v súčasnosti odstavené na druhú koľaj a prvú ligu hrajú online lekcie rôznych cvičení, ktoré sa dajú praktizovať doma. Pri ich výbere je veľmi dôležité uvedomiť si, že tréner nestojí priamo pri nás. Teda nás nemá kto usmerniť a upraviť nám postoj a pozíciu.

Podľa Janíkovej si treba dávať pozor aj na samozvaných „online koučov“. Určite si overte, či je poskytovateľom videa človek, ktorý je adekvátne vzdelaný v danej oblasti. A ak aj nájdete ideálnu osobu, nezachádzajte do extrémov. Neskúšajte nové

a ťažšie druhy cvičení, ak ste ich nikdy predtým nerobili. Podľa toho, čo vidíme na obrazovke, sa nie vždy dá cvičiť úplne správne. Preto je dôležité počúvať svoje telo. Ono nám povie, kde má svoje limity.

Stačí len málo

Odborníčka uvádza, že vhodné sú aj základné cviky účinné na bolesť chrbtice, mačací chrbát alebo mostík, ktoré sa nachádzajú takmer v každej zostave jogy. Pravdepodobne ste ich už všetci aspoň raz v živote skúšali na telesnej výchove. Tu by sa teda nemalo nič pokaziť. Okrem nich, samozrejme, v joge nájdeme aj iné cviky, ktoré by nám s bolesťou mohli pomôcť. V článku prinášame aj jednoduchú zostavu a popis pozícií od Martiny Kulisievičovej, certifikovanej lektorky jogy, ktorá vyučuje aj na našej univerzite.

Ak bolesť chrbtice sprevádza vaše sedenie pravidelne, nezľaknite sa, že by ste to jednoduchými cvikmi zhoršili. „Posilnením chrbtových svalov, stabilizátorov lopatiek, pomáhamo telu adaptovať sa na záťaž, a tým predlžujeme dobu, ktorú môžeme stráviť za počítačom bez nežiaducich vplyvov na chrbticu,“ dodáva fyzioterapeutka. Upozorňuje tiež, že dlhodobé bolesti netreba podceňovať. Ak nám cviky, ktoré doma cvičíme na úľavu od bolesti, nepomáhajú alebo bolesť ešte zhoršujú, je nutné vyhľadať lekára alebo fyzioterapeuta.

Popis pozícií

Pozícia mačky, pozícia z mačky – s nádychom prehne chrbát a s výdychom vyhrbíme; ruky musia byť pod ramenami a kolená pod bedrami; zapájame aj hlavu.

Twist v mačke – plecom sa oprieme o zem a druhú ruku natiahneme dohora; spodná ruka podopiera vrchnú, ale môžeme ju nechať aj na zemi.

Twist v sede – trup pretočíme na stranu; opačná ruka drží opačné koleno; druhá ruka je vzadu na zemi opretá o končeky prstov; s nádychom vyťahujeme trup dohora za temeno hlavy a čo najviac sa vytáčame do strany; dýchame do hrudníka.

Pozícia dieťaťa – natiahujeme celú chrbticu; ruky máme natiahnuté dopredu a s každým výdychom si sadáme sedacími svalmi viac na päty; ak máme pocit dusenja sa, dáme kolená trochu od seba.

Pozícia dieťaťa so spojenými rukami za chrbtom – uvoľňujeme ramenný pletenec; prepletieme ruky a ťaháme čo najviac dohora; môžeme si aj chytiť lakťe do dlaní.

Most, pozícia na zemi – ruky máme vedľa tela alebo prepletené za chrbtom; dvíhame trup a panvu čo najvyššie; môžeme zotrvať vo výdrži alebo sa s nádychom dvíhať hore a s výdychom klesať na podložku.

Pozícia na zemi – ležíme a striedame nohy; jednu nohu držíme pod kolonom a priťahujeme ju k hrudníku; druhú vystierame do priestoru, akoby sme chceli niečo odtlačiť; na nádych priťahujeme a na nádych odtlačíme.

Pozícia v sede – rolujeme chrbát stavec po stavci až dole, ale len po lopatky;

nepoložíme sa úplne na zem a s nádychom ideme hore; opakujeme.

Východzia pozícia mačky – s výdychom ťaháme pokrčené koleno k hrudníku (kto môže k čelu); s nádychom pozíciu rozbalíme a zohnutú nohu dáme dozadu; nerobíme švihom, ale pomaly na nádych a výdych.

Pozícia kobyly – v ľahu na bruchu dvíhame hlavu, spojené chodidlá a, kto chce, aj ruky, inak sú položené na zemi vedľa tela; nezadržujeme dych.

Polovičná ťava v pokornom bojovníkovi – vyťahujeme sa dohora k stropu, nie do zákľonu; cieľom je ťahať panvu dopredu.”

Autor: Kristína Hírešová
Zdroj: Martina Kulisievičová, pexels.com

Prečo neplatíme kryptomenami?

Kryptomeny sa ako platidlo využívajú už 12 rokov. Mnohí ľudia sú však voči nim skeptickí a dodnes tvrdia, že ide o akúsi bublinu, ktorá raz splasne.

Okrem Bitcoinu existujú tisíce ďalších digitálnych mien, no len niekoľko z nich má vysokú cenu. Bitcoin vznikol v roku 2009, kedy nemal takmer žiadnu hodnotu. Dnes atakuje hranicu 50-tisíc eur. Môžeme ho považovať za najúspešnejšiu a momentálne i najhodnotnejšiu kryptomenu. Jedným zo slovenských odborníkov na kryptomeny je Dávid Stancel. Tvrdí, že Bitcoin vznikol za účelom vytvoriť paralelný platobný systém. Autorom projektu je podľa odborníka Satoshi Nakamoto, no jeho skutočná identita doposiaľ nie je známa.

Prvé pokusy zlyhali kvôli centralizácii
„Prvé projekty začali vznikať v 90. rokoch a všetky zlyhali z rôznych dôvodov. Mali však jeden spoločný znak, a to ten, že boli centralizované,“ vysvetľuje David Stancel. Dodáva, že za nimi vždy stála nejaká entita, firma alebo organizácia. „Všetky boli ovládateľné a regulovateľné vládou alebo iným subjektom a projekt mohli zničiť,“ hovorí.

Môžeme povedať, že za úspechom Bitcoinu stojí decentralizácia. „Sieť tvoria tisíce počítačov, v ktorých nie je žiadna centrálna

autorita, ktorá by dohliadala na pravidlá fungovania. Pravidlá nastavujú, dodržiavajú a vymáhajú všetci účastníci v sieti. To je hlavná podstata, ktorú majú všetky kryptomeny spoločné,“ dopĺňa Stancel.

Okrem decentralizácie majú digitálne meny oproti FIAT menám (papierové peniaze alebo mince – pozn. red.) jednu veľkú výhodu. Zatiaľ ich nie je možné sfalšovať.

Na Slovensku máme veľmi vysoké dane, zdaňujeme transakcie jednej kryptomeny za inú alebo aj za zakúpený tovar a službu.

Vyrábanie napodobenín je trend, ktorý zrejme zmizne až s úplným ukončením hotovostných platieb. V prípade väčšiny kryptomien je to takmer nemožné. Sú chránené šifrovanou komunikáciou – kryptografiou. Ich bezpečnosť závisí samozrejme aj od iných faktorov, ale kryptografia je jednou zo základných zložiek. S týmto tvrdením sa stotožňuje aj David Stancel.

Ako sa vyznať v kryptomenách?

Ak sa rozhodnete „googliť“ kryptomeny, zistíte, že ich existujú tisíce, a to doslova. Stránka CoinMarketCap uvádza, že aktuálne sa obchoduje s viac ako 7800 kryptomenami. Z dlhodobého hľadiska sa oplatí investovať iba do niekoľkých. Z recesie vznikajú aj kryptomeny, ktoré nemajú reálne žiadnu hodnotu. Ide napríklad o Dogecoin, ktorý zakúpil aj Elon

Musk pre svojho syna. Dogecoin si ako maskota vybral psa Shiba Inu, v čase kedy Bitcoin zaznamenával obrovský nárast.

Pomerne známou, no menej hodnotovo zaujímavou, kryptomenu je aj Ripple. Jeho hodnota kolíše niekde na 50 centoch a nejde o klasickú decentralizovanú kryptomenu. „Ripple je dizajnovaný skôr ako komunikačná sieť na medzibankovú komunikáciu. Snaží sa nahradiť SWIFT a hľadá si miesto v bankovom sektore,“ uvádza David Stancel. Milionár sa z vás už pravdepodobne vďaka obchodovaniu s kryptomenami nestane, ale zarobiť na nich sa ešte stále dá a je to čoraz jednoduchšie. Dôležité je, aby ste boli dobre informovaní a potrebné je aj neustále vzdelávanie v tejto oblasti.

Automaty na Bitcoin sú aj na Slovensku od roku 2013.

Podľa Davida Stancela si môžete založiť účet na kryptomenovej burze, kde môžete jednoducho obchodovať, navštíviť kriptomat a kúpiť si určitú kryptomenu za hotovosť alebo obrátiť sa na firmu, ktorá poskytuje služby v tomto smere. „Posledný spôsob je podľa mňa asi najjednoduchší spôsob ako obyčajní ľudia môžu nakupovať kryptomeny a investovať,“ vysvetľuje Stancel. Ak veľa cestujete, určite ste počuli o internetovej banke Revolut, v ktorej si môžete zadarmo otvoriť účet. Okrem účtu vám dáva možnosť aj obchodovať s kryptomenami. Na výber máte z viacerých veľkých hráčov, akými sú napríklad Bitcoin či Ethereum.

Využíva ich aj známe osobnosti

Podľa Davida Stancela už neplatí, že mnoho ľudí považuje kryptomeny za akúsi bublinu. Tomu nasvedčuje aj popularita Bitcoinu či Etherea. Do sveta digitálnych mien zasahujú mnohí slávni ľudia a biznismeni ako Elon Musk a Bill Gates.

Musk má vo zvyku tweetovať o Bitcoine pomerne často, čo má za následok ovplyvňovanie hodnoty tejto kryptomeny. Jeho automobilka Tesla v marci oznámila, že za elektromobily bude možné platiť Bitcoinom. Ak ho využívate aj vy, platiť ním môžete v niektorých slovenských obchodoch, ako napríklad v Alze.

Daniam a odvodom sa nevyhnete

Nie každý, kto sa rozhodne obchodovať s digitálnymi menami, vie, že podliehajú zdaňovaniu a zdravotným odvodom. Daň sa platí formou daňového priznania. Nejeden o predaj kryptomeny za FIAT menu, ale aj za inú virtuálnu menu. Systém zdaňovania je teda pomerne zložitý.

„Na Slovensku máme veľmi vysoké dane, zdaňujeme transakcie jednej kryptomeny za inú alebo aj za zakúpený tovar a službu. K daniam prirátavame aj zdravotné odvody pri zdaňovaní zisku z obchodovania s virtuálnymi menami pri fyzických osobách. V tomto smere sme čierna ovca Európy,“ doplnil Stancel. Fyzické osoby podliehajú 19

KRYPTOMENY

Virtuálne meny sú digitálne finančné prostriedky, ktoré vytvárajú a používajú súkromné osoby alebo skupiny ľudí. Keďže väčšina kryptomien nie je regulovaná národnými vládami, vo všeobecnosti sa považujú za alternatívne meny, ktoré existujú mimo hraníc štátnej menovej politiky.

% alebo až 25 % dani pri obchodovaní s digitálnymi menami. K tomu musíme prirátavať aj 14 % odvod do zdravotnej poisťovne.

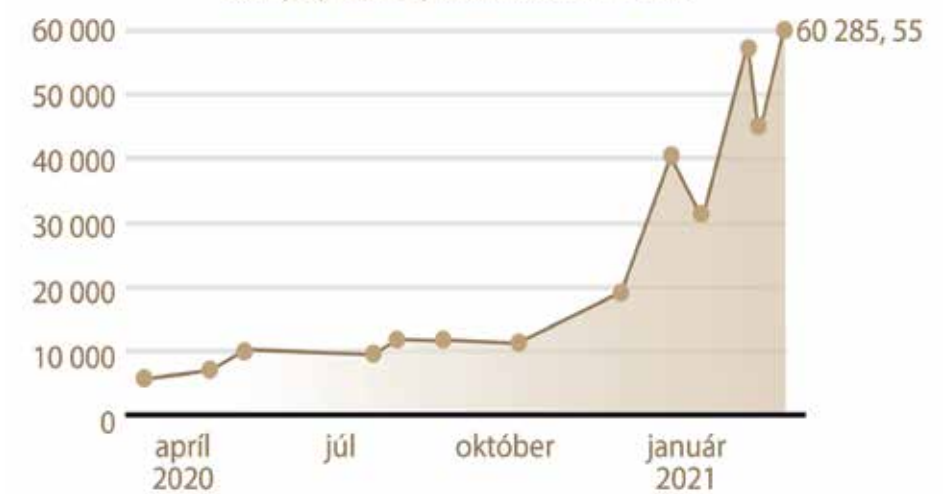
Iné európske krajiny sú v tomto smere oveľa otvorenšie kryptomenám, čo sa týka daní a odvodov. Ide najmä o Portugalsko, Nemecko, Švajčiarsko, Maltu, Slovinsko, ale dokonca aj Česko a Bielorusko. Portugalsko je jednou z krajín, ktorá má nastavený benevolentný systém voči daniam za kryptomeny. Daň z príjmu je 28 %, avšak od roku 2018 sa v tejto krajine neuplatňuje na kryptomeny. Na druhej strane, podniky, ktoré prijímajú digitálne meny ako platbu za tovar a služby, podliehajú tejto dani. Veľmi podobný systém si zvolili aj v Slovinsku.

Bielorusko je jedinou komunistickou európskou krajinou, ktorá má prekvapivo liberálne

prevencie prania špinavých peňazí a zahŕňa aj definíciu kryptomien.

Po novom by sa mali kryptomeny oficiálne považovať za finančné nástroje a stali by sa zákonnými nástrojmi únie. Nový zákon by mal výrazne pomôcť podnikateľom, ktorým by otvoril možnosti v oblasti digitálneho financovania. Jedným z plánov je taktiež vytvorenie jednotného trhu digitálnych mien, aby sa umožnilo obchodovanie vo všetkých členských krajinách a navzájom medzi nimi. V iných častiach zeme sa chystajú oveľa striktnější pravidlá či zákazy. India pripravuje návrh zákona, ktorý by zakazoval súkromné virtuálne meny, čo by malo viesť k oficiálnej štátnej kryptomene. Tento návrh sa vylučuje s pôvodným nápadom decentralizovanej kryptomeny, akou je napríklad Bitcoin.

Ročný vývoj ceny akcií bitcoinu v USD

zákony. Východoeurópska krajina ku obchodovaniu s kryptomenami pristupuje vzorovo, aspoň z pohľadu obyčajných smrteľníkov. V roku 2018 vláda legalizovala aktivity v oblasti kryptomien a oslobodila fyzické osoby a dokonca aj firmy od daní, ktoré sa pohybujú vo virtuálnom finančnictve. Podliehať kontrole by mali až od roku 2023. Podľa zákona sa ťažba a investovanie považujú za osobné investície a sú teda oslobodené od daní z príjmu a kapitálových výnosov. Cieľom liberálnych zákonov je podpora rozvoja digitálneho hospodárstva a technologických inovácií.

Európska únia zavedie nové regulácie

Mnohé krajiny sveta nemajú doteraz vyriešené regulácie kryptomien. Európska únia v súčasnosti reguluje virtuálne meny iba minimálne. Členským štátom necháva viac priestoru pre vlastnú legislatívu. To sa má už tento rok zmeniť. S prvým návrhom regulácie prišla Európska únia v roku 2016 a schválila ho o dva roky neskôr. Týkal sa

Juhoázijská krajina chce vydávať vlastnú digitálnu menu, ktorá bude regulovaná Centrálnou bankou Indie. Návrh zákona kriminalizuje ťažbu, vydávanie, obchody či prevody necentralizovaných digitálnych mien. Denník E informoval, že práve India je krajinou, v ktorej sa objem transakcií zvyšuje aj napriek hrozbe zákazu. V prípade, že by zákon vošiel do platnosti, India by sa stala krajinou s najprísnejšou legislatívou. Predbehla by tak aj Čína, v ktorej sú digitálne meny zakázané iba čiastočne. Všetky čínske banky a iné finančné inštitúcie majú zákaz nimi disponovať. Môžu ich vlastniť iba jednotlivci, ktorými sú radoví občania. Prísny reštrikciám podliehajú aj v niektorých krajinách Južnej Ameriky. Kolumbia nedovoľuje používanie ani investovanie do digitálnych mien a podobne je aj v Ekvádore.

Autor: Samuel Žák
Foto: pixabay.com, unsplash.com, CoinMarketCap

Ako zvládali lockdown študentské podniky v Trnave?

Minulý rok sa zastavil študentský život. Terasy sa otvorili len nedávno a podniky museli zatvárať, prepúšťať, okresávať ponuky služieb a skracovať otváracie hodiny.

Vážnosť situácie si uvedomovali aj zákazníci, ktorí sa snažili svoje obľúbené podniky podporovať. Do istej miery pomohol aj štát. Poskytol rôzne finančné príspevky, ktoré mali slúžiť na mzdy, udržanie pracovných

miest a na celkové zabezpečenie chodu podniku. Prvá pomoc bola začiatkom februára navýšená. Minister práce, sociálnych vecí a rodiny predstavil balík „Prvá pomoc plus plus“. Čerpanie príspevku bolo

aktuálne predĺžené do 30. júna. Pomôcť by malo aj postupné uvoľňovanie opatrení. Ako sa vysporiadali trnavské podniky s kritickou situáciou a aké zmeny môžeme očakávať po skončení pandémie?

Plánované akcie v Relaxe zrušili

Súčasná situácia poznačila v značnej miere všetky párty kluby. Tento fakt potvrdil aj obľúbený Relax, ktorý je známy

študentskými akciami a výhodnými cenami. Keďže je dlhodobo zatvorený, jeho príjmy klesli na nulu kvôli zrušeným podujatiam. To prinútilo podnik okresať náklady

a ukončiť dohody so všetkými brigádnikmi. Aby mohol podnik aj naďalej fungovať, využil pomoc od štátu, a to konkrétne príspevok na udržanie zamestnanosti.

„Po skončení prvej vlny pandémie sme zaviedli opatrenia v súlade s nariadeniami hlavného hygienika. Otvorenie prevádzky sme rozbehli akciou s názvom Reštart,“ spomína manažér Relaxu.

Počas uvoľnenia opatrení stihli v podniku zorganizovať ďalšie akcie pre študentov, ako napríklad Get It Cheap so vstupom zadarmo a najväčšiu párty s názvom Projekt X. Podnik sa zapojil aj do OK TOUR 2020 skupiny Nerieš. Ďalšie plánované akcie a rokovania museli zrušiť kvôli druhej vlne pandémie. V aktuálnej situácii nezostáva nič iné, len počkať na znovutvorenie prevádzky. „Ak to situácia dovoľí, chceme opäť tešiť mladých ľudí obľúbenými tematickými akciami a koncertmi,“ povedal manažér podniku.

Po prvej vlne usporiadal Relax klub párty s názvom Projekt X.

Čajka ponúka jedlo v aplikácii PayToEat

Obľúbený podnik Čajka, kde si študenti radi vychutnávajú čapované pivo a pizzu, ziva prázdnotou. Aktuálne funguje len ako výdajné okienko. Novinkou je objednávanie

jedál, nápojov a zabezpečenie rozvozu cez aplikáciu PayToEat. Mobilná aplikácia od slovenských tvorcov sa rozšírila v Trnave už minulý rok. Výnimočná je tým, že okrem klasickej donášky a osobného odberu je možné

rezervovať aj miesto priamo v reštaurácii spolu s objednaním jedla na konkrétny čas. Okrem spomínanej mobilnej aplikácie pribudli v podniku sezónne jedlá, v ktorých hrá aktuálne hlavnú rolu medvedí cesnak.

V stave príprav je aj doplnenie nápojovej ponuky o nové letné drinky. „Ak situácia dovoľí a uvoľní sa opatrenia, chceli by sme pokračovať obľúbenými tematickými akciami,“ informoval prevádzkar podniku Čajka. „V lete plánujeme zorganizovať druhý ročník volejbalového turnaja s názvom Čajka cup a mnoho ďalších akcií,“ dodal. Napriek tomu, že podnik bol začiatkom pandémie dlhodobo zavretý, nedošlo k prepúšťaniu zamestnancov. „V plnej zostave sa chceme čo najskôr vrátiť do starých kolají a ukázať našim zákazníkom, že našu prácu máme radi a spravíme všetko pre ich komfort a maximálnu spokojnosť,“ potvrdil zamestnanec Čajky.

Čajka ponúka veľký výber čapovaného piva.

Priestory Klubu 69 využili na natáčanie

Medzi najobľúbenejšie podniky v Trnave patrí aj Klub 69. „K prebiehajúcej pandémie sme sa postavili zodpovedne, prijali sme nariadenia a v decembri sme na neurčitú dobu zavreli,“ vyjadrila sa k situácii majiteľka podniku. „Aj keď to bolo náročné, neprepúšťali sme zamestnancov, držíme všetci spolu. Pre lepšie zvládnutie situácie sme požiadali štát o dotácie,“ dodala Zuzana.

Napriek uzavretiu klubu a pretrvávajúcim obmedzeniam, priestory podniku využili. Počas pandémie tu hudobníci Boy Wonder a Fvck_Kvlt natočili spoločný videoklip a RTVS predstavila náš podnik v jednom z dielov televízneho programu s názvom

Klub 69 sa teší obľube u študentov.

Klubbúra. V tomto programe približuje Michal Kaščák a Martin Valihora slovenské hudobné kluby a ľudí, bez ktorých by nemohli fungovať. „Rovnako prebehlo v našich

priestoroch aj živé vysielanie hudobného predstavenia v rámci Rádia_FM a niekoľko fotení, či už produktových, alebo súkromných,“ podotkla majiteľka podniku.

Cerveza vôbec neotvorila

Aj podnik Cerveza, kde mohli študenti za obvyklých podmienok sledovať športové prenosy, hrať biliard, stolný futbal a spievať karaoke, zostal kvôli obmedzeniam zatvorený. S aktuálnou situáciou sa vysporiadaval pomerne ťažko. „Keďže náš bar nedisponuje žiadnou terasou ani otvoreným priestorom, zostali sme od novembra úplne zatvorení,“ povedal majiteľ prevádzky.

V Cerveze nedošlo k žiadnym personálnym zmenám, najväčším problémom bol aktuálny nulový príjem, ktorý trápi nielen trnavské podniky. Obľúbený bar verí, že sa momentálna situácia čoskoro zmení a po otvorení prevádzok bude môcť študentom vynahradiť to, čo za posledný rok zameškal.

Za karaoke si zúčastnení v Cerveze vyspievali otvorený účet na bare.

Pandémia potrápila aj Ten Podnik

Ten Podnik navštevovali najmä vyznávači alternatívnej hudby. „Aj napriek pomoci od štátu je zvládnutie situácie veľmi náročné,“ potvrdil majiteľ podniku.

O zamestnancov síce podnik neprišiel, otázní sú však brigádnici. Väčšinu z nich tvorili študenti vysokých škôl, no zatiaľ nie je jasné, kedy sa vrátia späť do Trnavy.

Majiteľ vysvetľuje, že zatiaľ neplánovali žiadne akcie, keďže ešte nevedeli, v akom rozsahu bude podnikanie v gastro sektore povolené. „Dúfame, že čoskoro otvoríme prevádzku úplne, vychutnáme si drink nielen na terase a privítame zaujímavých hudobných interpretov a divákov,“ dodal.

Autor: Lucia Gajdošová
Foto: FB/Čajka, Klub 69, FB/Relax Trnava, FB/Ten!podnik, FB/Cerveza

Ten Podnik ziva prázdnotou kvôli opatreniam.

V centre Trnavy pribudne zeleň

Prepojením pozemkov pri synagóge, Dome hudby Mikuláša Schneidera-Trnavského a Stephaneu vznikne v Trnave už tretí park. Pomocné práce vykonávajú väzni.

V septembri 2019 vyhlásilo mesto Trnava v spolupráci s ateliérom 2021 ARCHITEKTI súťaž. Jej cieľom bolo nájsť čo najvhodnejšie riešenie revitalizácie plochy pri synagóge.

Názov projektu prispôbili priestoru, v ktorom sa bude nachádzať – Parčík pri synagóge. Po druhom kole súťaž vyhrali architekti z bratislavského Ateliéru BAAR. Porota ocenila na ich vizualizácii najmä prepojenie Haulíkovej ulice a ulice M. S. Trnavského.

Miesto, na ktorom má vzniknúť parčík, má troch majiteľov. Tími sú Trnavský samosprávny kraj, Rímskokatolícka cirkev Trnavskej arcidiecézy a Mesto Trnava. Park bude mať multifukčné využitie, ktoré zohľadňuje praktickú aj duchovnú stránku.

Okrem relaxácie uprostred zelene posluží na usporadúvanie rôznych kultúrnych podujatí, výstav, prípadne bohoslužieb pod holým nebom. Radnica informovala, že okrem samotného priestoru parku by mohol ožiť aj Dom hudby, ako aj palác Stephaneum.

V Dome hudby by chceli obnoviť činnosť kaviarne, v Stephaneu vytvoriť na prvom poschodí arcidiecézne múzeum. Jeho prízemie možno využijú ako čítareň.

Exotická záhrada v centre Trnavy

Ako informoval Peter Bročka, primátor Trnavy, na svojom facebookovom profile – prvé archeologické práce začali prebiehať už v novembri 2020. Práca archeológov po zime pokračuje aj v tomto roku: „Výskum priniesol aj neočakávaný rozsah jedného z pôvodných objektov. Pivničné priestory jednej budovy bude zrejme možné zrekonštruovať a začleniť do lokality budúceho parčíku. Unikátnosť tohto verejného priestoru by tým ešte výrazne stúpila. V najbližších týždňoch očakávame definitívne odporúčanie zo strany pamiatkového úradu.“

V momentálnej situácii zatiaľ nie je známy dátum realizácie projektu a otvorenia parku. Podľa vizualizácií sa však Trnavčania, a snáď aj študenti trnavských vysokých škôl, majú na čo tešiť. „Park je situovaný v lokalite so silnou identitou, spoločenskou hodnotou

a spirituálnou rovinou. Navrhovaný koncept parku má svojou výrazovou striedanosťou podtrhnúť prostredie, v ktorom sa nachádza. Myšlienkou sa stala úvaha nad modernou interpretáciou témy „exotickej záhrady“, uviedli autori návrhu parku na svojej stránke. Park bude tvoriť predovšetkým vysoká zeleň doplnená popínavými rastlinami a trvalkovými záhonmi. Požiadavkou mesta je, aby autor projektu počítal so stromami, ktoré budú v letných horúčavách poskytovať návštevníkom príjemný tieň.

Najprv sa ale archeológovia musia postarať o historické nálezy na mieste. „Najvzácnejším objavom je gotická, 16 metrov dlhá pivnica postavená okolo roku 1400“, vysvetlil zo spoločnosti AAvala pre Trnavský hlas. Pomocné práce, ako odstraňovanie zeminy či triedenie tehál, vykonávajú aj odsúdení z Ústavu na výkon trestu odňatia slobody v Hrnčiarovciach nad Parnou.

Autor: Daniela Mitková
Foto: Facebook/Peter Bročka, baar.sk/parcik, trnavskyhlas.sk/Pavol Machovič

Na mieste pomáhajú odsúdení z Hrnčiaroviec nad Parnou.

WE MAKE
A DIFFERENCE

TRNAVA
PAULÍNSKA 24,
STAROHÁJSKA 9/A